

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРПСКИ НАРОД

НЕПРИЈАТЕЉИ СРПСКОГ НАРОДА

Има их још који јасно не виде у чиму је срж проблема денашњих циновских сукоба у свету. Урасли у усташе навике, учаврени у оно што је некада било, спутани предрасудама и по инерцији упућени да мисле по аналогијама прошлости, многи људи код нас не могу да схвате да је ово рат два начела и две идеје Конструктивног начела и оног разарачког, тамног, у коме су као у сабирном сочиву скупљене све стихије уништења и сва паклена страст разарања.

Из овог разарачког начела које без мере и без осећања човечности блесне час овде, час онде стоје светско јеврејство, масонерија и большевизам. То је тројство једне исте суштине, израз једне идеје и одблесак тамних стихија о којима из најдубље људске прошлости има много мудрих и дубоких запажања. Кроз ово тројство говори пака подземља и процветава рушилачка страст мржње. Све оно што је добро, светло, велико и лепо треба да буде уништено; да би власт подземља постала апсолутна и неограничена.

Обезбожени, у суштини бића цинични, подли, безобзирни, ови репрезентанти подземља данас су уортачени у плутократско-большевичкој алијанси, која се и видљиво и невидљиво бори против Бога, против нације и против природног поретка ствари у животу.

Овој стихији супротставља се национално начело, које се организки развија из Богом даних основа живота, трудећи се да оштрину животне борбе умекша лепотом самоподвига и активним проношењем кроз живот благог учења Учитеља љубави. Ово национално начело зна да у нама живи тамно наслеђе греха, које вуче подземљу, злу, преступу. Оно зна да је рат последица нашег моралног несавршенства, па и онда када се он води настојава да му дад обележје витештва и извесну етику.

Пред очима свих настрадајућих се јевици филм збивања у којима и ми сами учествујемо. И то како код нас, тако и у свету око нас. Дешава се нешто крупно, неизрециво велико, судбоносно. Потресају се основи живота, на живот и смрт боре се два поретка, две идеје и два начела.

У нашој земљи то се осећа и јаче и више, него где око нас. Овом рату, који нам није био ни потребан, ни неминован платили смо тешки данак у крви и обиљу жртава од чега нас хвата језа. То је све била жетва јеврејско-масонског большевичког безумља, по следица њиховог рада и њихових

тежњи. Они који су требали да руководе судбином народа у тим тешким и критичним часовима били су или свесно или несвесно оруђе у рукама овог тројства, које не може да живи без крви и жртава невиних.

Па и кад је то прошло и када се формално рат завршио за нас они нису одложили оружје нити су из онога што се десило извукли поуку. И данас су код нас извори свих духовних смутњи унутарњих немира и страху масонски и комунистички главари, њихови штабови који живе мирно и угодно и праве љубазна лица на све стране. Они по шумама, само су послушно оруђе у њиховим рукама. Тамо нема хероја, јунака, људи умних и далековидних који

би могли да ослушну интимне откуцаје народног срца и да схвате како их и колико народ презире и мрзи. Али их, као Прометеј разапет на стени, мора подносити до часа кад му се укаже могућност да устане против њих.

Комплексом подземља и страшћу рушилашта наши масонски комунистички лидери ометају конструкције напора генерала Недића. Они то не раде случајно, нити због неких случајних политичких оријентација, него свесно, из дубине душе, по унутарњемагону рушилашта и због комплекса мржње који је протекао цео њихово биће. Они мрзе нови дух, нова схватања и нове снаге, које се рађају из тешких искустава и из јасног сагледања но-

вих потреба живота. Материјализам којим су они пројмани убија у њима осећање за све национално и духовно.

Они само телом, административно, припадају појединим нацијама, у овом случају нашој, а унутарњом оријентацијом, својим тежњама и својим највишим интересом они служе интернационали, која је руководљена од стране светског јеврејства. Није ово наша измишљотина, ни произвљено тврђење. Још 1927 године то је јасно открио Јеврејин Рене Грос у мајској свесци париског часописа »Нуво Меркир«. Он је тамо рекао: »Обадве интернационале, интернационала финансиска и интернационала револуционарна, вредно су на послу. Оне су два фронта јеврејске интернационале. Постоји једна јеврејска завера против свега што је национално.« Органи извршења те завере јесу масони и комунисти. Тако сваде, тако и код нас.

На светском плану борби ова два начела долази сутон раза-

ралачких стихија. И большевизам и јеврејство биће уништени и претерани из Европе. Ни од њихових штабова, по појединим европским земљама, неће остати ништа. Не треба ли и код нас засећи у срж проблема? Без устрема, без обзира, са јасном свешћу да изнад свега и изнад свакога стоји интерес Србије и њеног успона. Није време половиничним мерама.

Ход судбине све је одређенији и ближи: води се борба између основних супротности у скватњима између којих нема помириња. Наш је национални интерес да та борба буде радикално проведена на штету свега онога што нам спутава замахе и снагу. А снаге имамо, воље за животом имамо, и могућности да постанемо оно што смо некада били. Али све то зависи од тога имамо ли доволно моралне снаге да погледамо у срж проблема и да одлучно сечемо онуда када треба сећи.

»С.—Н.«

ПРВО ОД СЕБЕ

У једном селу крај Београда један домаћин од почетка рата стално дели све што има на три дела: један за њега и његову породицу, други за породицу његовог бившег ко мандира који је у ропству, трећи део за једну другу београдску породицу, која га је негда у животу добрим задужила. Све то он овима доноси сам, не тражећи ни паре. Обрачун ће се, ако Бог да, извршити после рата.

Један учитељ у пензији за све ово ратно време није осетио ни најмању оскудицу. Иако није више у служби, сељаци му доносе на дар намирнице, јер их је он својим дугогодишњим службовањем у њиховом селу само добрим задужио. Био је не само добар учитељ њихове деце, него и организатор сваке корисне акције у селу, тако да се њихово село, некада познато само по злу, убрзо у сваком погледу подигло.

Могли бисмо набројати још и друге многобројне примере о томе како наш сељачки народ учињено добро никад не заборавља. Наравно да се од њега не могу надати никаквом добру они школовани људи и чиновници, који на њега гледају са висине, и своје слободно време проводе у игрању карата место да у овим тешким данима буду стално уз свој народ и да га братски помажу.

Крајни је час да се однарођени део наше интелиген-

ције тргне и врати своме народу. Старешине свих надлежности стално делију свету дужност да своје потчињене уpute на истинску службу народу. Ако они сами нису на свом месту, њих треба одмах скинути са одговорног старешинског положаја.

Знамо да ће многи чиновници на ово одмах завапити: дајте нам прво ово, па онда оно. Знамо да добро да њима није лако. Али они морaju znati da se može desiti da jednog dana izgube i ovo što danas imaju, ako izvesni od njih i daље наставе sa svojim naopakim i nena rodnim radom.

Држава је данас у тешким приликама. До овога стања није је довео сељачки народ, него његова однарођена интелигенција. Овај грех према држави и народу нико други не може искупити него сама интелигенција. Она тога мора бити свесна, ако жели да и даље задржи свој водећи положај у народу и држави.

Времена су бурна, револуционарна. Рад и мир се не могу само бајонетима очувати и одржати. Потребно је нешто више од тога. Зато је наш народ у својој мудrosti и рекао: правда држи земљу и градове. Дакле, морална и духовна обнова пре свега! И то одгоре па надоле. И да сваки од нас почне прво од себе.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Гигант највећи превозни авион света, најновији модел немачке ваздухопловне индустрије.

Од Прудона до националсоцијализма

Написао
Намиј Монлер
Париз

Још пре једног столећа, социјализам је у Француској претстављао још један неодређен појам, једну нову реч изговарану са ужасом. Социјализам је као такав, потсећао на револуцију, страховладу уједно. Страховладу потсећао на покушај једног Бабефа, коју су претстављали неку врсту првих претзнака Совјета.

Грађански сталеж био је ове »црвеној авети«. Класа поседујућих није умела, да искористи француску револуцију у своје циљеве, нити да се дочепа власти. Под владавином Луја Филипа, под копреном либерализма, развила се себичност буржоазије у невиђеном обиму. Бруни напредак, који је у то доба забележен у индустрији, науци и машинској технички, утицао је као чудо. Али грађанство у њему није ништа друго видело, сем врело добити и могућности пласирања капитала, није разумела, да су ове »благодати технике«, морале донети и дубоко задируће социјалне промене.

Истина, било је људи, који су подизали свој глас: фантасти као Фуријер и Кабе, екстремисти као Бланки и Ледри-Ролен или логичари као Сен-Симон, Луј-Блан и Прудон, буржоазија их је сматрала »црвеним«, »непријатељима друштва«, и оглушила се о њихова оштроумна и вапијућа упозоравања. Држећи се грчевито својих привилегија, одупирало се грађанско друштво, да учини уступке новим снагама, капитализму и пролетаријату. Капитализам и пролетаријат, настао из доба машинске технике, ма да међусобни противник, могао је да се допуњава, да је поседујућа класа била довољно паметна и широкогруда.

Али она то није била, и тако је дошло до неизбежних сукоба. Показало се, да је републиканска буржоазија била мало наклоњена, да више поклони пажње радничким масама, којима су имали да заблагодаре за своје благостање. Године 1848 дозволили су, да се пуца на изгладнели народ. А народ се осветио примајући Друго царство. Доцније је завладао свирепи терор комуне; Трећа република употребила је оружје, да би прибавила поштовање онаме, што су капиталисте називали »редом«. Из тог доба остало је чуvenа Ламенеова изрека: »Сиротиња има да ћути«.

Далеко од тога, да се угости у крви, организовао се социјализам у једну странку, која је дошла до угледа, и успела да уђе у парламент. Основни програм странке израдио је Прудон. Он је испољавао заблуде тога доба, али је показао углавном изненађујућу оштроумност. Прудонов социјализам није дирао у патриотизам, ни у дух традиција. Прудон је био Француз, и услед тога није ишао ван оквира Француске. Социјалисте, које су тешке реформи радничких права, отимајући буржоазији један уступак за другим, дуго нису мислили да зам

се одрекну своје француске отаџбине.

Растућим утицајем, једног од најкобнијих људи који је икад постојао, јеврејина Карла Марка, наступио је преокрет. Маркс је био онај, који је заједно са Енгелсом, Бакунином и руским револуционарима, истакао начело, да пролетер мора бити безусловно интернационално настројен, и да мора да проповеда класку мржњу.

На несрћу Француске, да ће завести Жан Жорес, под утицајем опасне Маркове дијалектике. Жорес, дете буржоазије, сјајни говорник, који се опијао својим сопственим говорништвом, био је подложен софистерији. Он је примио на себе тешку одговорност, увео је у француски парламент једну странку, која је јеврејско-међународном агитацијом постала противфранцуска. Тај социјализам, у својој заблуделости, отишао тако далеко, да је постао заклети непријатељ отаџбине, и позивао радништво на отпадништво.

Кад је завладао немир и тешкоће у политичкој структури Француске, парламентарна буржоазија измислила је у свом страху, »Радикал-социјализам«, у који сама није веровала, и иза кога су скривали један притворан компромис.

Познато је, колико је Француска, после 1918, била отрована марксизmom. Док се република решавала да неке скромне реформе у корист пролетаријата, при чему је још увек заостајала иза других европских држава, дозволила је капиталистичко-револуционарна јеврејска клика, Француску под тиранију »народног фронта«, што јој је донело штрајкове, скандале, банкротство, бесан комунизам Треће Интернационале, па чак и врховну команду Москве.

Жорес није могао да предвиди овај катастрофалан развјитак. Он га бесумње није ни хтео. Али је он био тај, који је припремио пут, тиме што је попустио марксизму, што баца тамну сенку на његову успомену.

Сјајан пример подизања, који Рајх има да заблагодари националсоцијализму, нагони Француску, да се врати мислима једног Прудона, ако хоће опет да вакансне. Републикански режим је подбацио. Од Жоресових илузија није ништа преостало. Либерализам је у изумирању; дошло се до сазнање, колико је несрћа донео Француској марксизам и јеврејство.

Да ће социјализам бити нови облик Нове Европе, сматра се апсолутном нужношћу, али у супротности са марксистичким принципом, који је Жорес примио и Блум даље злобобно развијао. Овај социјализам неће бити интернационалан. Он ће се развијати у унутрашњости сваке земље, поштоваће традиције и обичаје, појачати патриотизам, уместо да га уништава. Ми ћемо у Француској имати социјализам у смислу Прудона, т. ј. један уредно национални и француски, онакав какав је требао да буде без судбоносног скретања у марксизму.

Недељни преглед међународних дојађаја

ПЛАН ПРЕТВОРЕН У СКИЦУ

Атланска повеља била је донета човечанству као документ од епохалног значаја. Сами аутори овог плана усрећивања народа света говорили су о тој повељи у таквом тону као да је то нова „Магна карта“.

У свом последњем говору Черчил је споменуо Атланску повељу, али на такав начин да би морао да поцрвени да је имао и најмање савести. Он је Атланску повељу означио као једну скицу. Дакле, план који је био поклоњен човечанству као „Вјерујуј“ претставника плутократске демократије, претворен је сада у једну скицу, т. ј. у један безначајан покушај цртања плана.

Тим својим речима Черчил је признао оно што тврди цео свет: оно што се сматрало за циљеве британско-америчког рата, оно што се сматрало за начела којима се Британија и Америка руководе у овом рату, одбачено је, прецртано и изневерено. Имамо много доказа за то. Имамо више доказа него што треба да свет види Рузвелт-Черчилово издајство према начелима, која су они у почетку рата истакли, и према народима, чији су хтели да буду заштитници.

Један од најфрапантнијих доказа беспринципијелности британско-америчке политике јесте Ајзенхујрева декларација о савезничкој комисији у Италији. Према тој декларацији, италијанском народу се намеће невероватно тешак режим, и сав народ се назива људским резерватором, који је Британско-америчанци могу принудно да употребе било за рат, било за рад негде у рудницима у Енглеској или у другој земљи. Сама Италија је назвата у тој декларацији инструментом рата. У том називима видимо најциничију тенденцију искоришћавања једног народа.

Карактеристично је за то искоришћавање да је чувена организација АМГОТ добила сада назив АМГЕТ. Промењено је само једно слово. Раније су у том називу стајала слова „от“ као почетна слова речи „окупиране територије“, док сада стојије слова „ет“, што скраћено значи „непријатељске територије“. Јужна Италија је, дакле, постала опет непријатељска територија, иако се је са својим краљем и Бадољом бацила у напад на арабљанског света.

Де Гол је морао да попусти у либанонском питању, али Британија није добила симпатије Арабљана због своје интервенције. Чак и најудржљивији Таймс приказује ситуацију као веома незгодну по Британији. Либанонски инцидент је дао могућности целом арабљанском свету од 55 милиона људи да испољија националистички дух. Таймс тврди да су Арабљани отворени германофили. И он сматра да либанонски инцидент ставља на пробу британско-америчко уверавање о независности и захтева примену Атланске повеље.

Атлантика повеља је умрла. Према томе, Арабљани немају ништа да очекују од Британије и Америке. Напротив, они виде да је немачко становиште потпуно супротно британској политици. Баш о годишњици Балфурове декларације министар спољних послова је упутио арабљанским великомостојићима: претседнику владе Гаиланију и палестинском великим муфтији један телеграм, у коме истиче пријатељство немачке политике према арабљанском свету. Овај телеграм је саопштен свима Арабљанима-баш у тренутку либанонске кризе, која је истовремено и криза британско-америчке политике и према Арабљанима, и криза међукоалиционе политике Британије, САД и СССР.

Та се криза испољава и у другој сferi. Сада се врши жванчење резултата московске конференције. Од свих државника света само је Кордел Хал имао куражи да мало подигне вео тајне који крије резултате саветовања у Москви. „Не можемо да изгубимо рат из вида ради решавања 36 или 40 граничних проблема“, рекао је тај а-

мерички дипломат и тиме је признао да ниједан од проблема европске будућности није био решен у Москви.

Њујорк Таймс отворено пише о тим проблемима: „Једно мишљење има о томе Совјетски Савез, а друго ми“. Другим речима, Совјетски Савез хоће да ради шта хоће и не донушта Британоамериканцима да утичу на његове амбиције.

Тај тежак пораз британско-америчке политике, кукавичка издаја европских народа совјетским амбицијама и признање да су британски и амерички министри дигли руке од граничних проблема изазвали су такво интересовање у коалицијија јавности, да је Хал морао дати извесно објашњење. Он сматра да ће се послератни програм извршити у четири етапе.

Прва етапа: тотална војна коалиција држава над читавом Европом. Друга етапа: решавање питања које ће од европских области задржати своје предратне границе, а које ће се подвргнути промени граница. Трећа етапа: области ће у оквиру новоутврђених граница добити право да изaberu своју владавину. Четврта етапа: стављање дотичних области биће обезбеђена слобода говора, вероисповести, штампе и уједињавања.

Дакле, области бирају облик владавине пре но што добију слободу говора. Тако демократија замисља послератне прилике у Европи.

Совјетска званична штампа изјављује да планове. Она дели период уређења Европе у три дела: прво окупација, затим стварање привремених влада, и, најзад, припрема народа ради образовања „праве“ владе комунистичког облика и садржаја.

У последње време примењује се совјетска штампа веома пажљиво прати све што се у Лондону и Вашингтону објављује у вези ратних и послератних планова. И та совјетска штампа одмах реагира низом чланака, у којима ставља до знања коалиционим политичким франтима да само Совјетска Унија има реалне планове, који се ни у чему не поклапају са демократским брљањима Енглеса и Американаца. Тај став совјетске штампе доказује најбоље да су Совјети на московској конференцији одузели Британо-американцима право не само да се мешају у политику Совјета према Европи, већ и да имају своје мишљење о тој политици.

Такав резултат московске конференције нимало не застрашује народе чија се судбина решавала. Турска је и даље остало при својој одлуци да буде неутрална, јер се није уплашила захтева Совјета. Мађарска је опет изјавила да су Мађарски европски народ и да су се они определили за Осовину. Финска се није дала заплашити повицом из Москве да је финска влада „скуп ратних шакала“, нити се дала примамити на мамаш се паратног мира. Народи остају чврсто на њиховој тинији.

Мес.

Српски народ

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 месецанин, I степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА: „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772. Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресеа, а. д. Влајковићева 8.“

Задаци Националне службе за обнову Србије

Министар социјалне политике Т. Динић извршио је смотру обвезника Националне службе за обнову Србије и том приликом одржао је говор из кога доноси следеће одломке:

Живот човека без рада је зарушљива болесничка соба. Рад је главна садржина живота, али код народа који жели свој просперитет он не сме да се цени по томе колико је донео прихода појединцу, већ прама његовој заједничкој вредности за народ и заједницу. Општи интереси напретка једног народа императивно налажу да се мора знати само за једну сталешку част за свесталежу. Она стоји и пада са верним испуњавањем дужности у сваком стаљезу. Лично поштовање које неко уживи, које неком припада, не сме да зависи од тога шта неко ради, већ од тога како врши своју дужност.

То је основа једног дела задатка Националне службе и вас српских омладинаца, да култ рада, култ српског рада негујете и на делу прикажете у овоме смислу. Дела која сте ви већ постигли својим напорима јасан су доказ да сте у своме раду већ руковођени само општим добром заједнице српског народа.

Како и у односу на рад и на схватање рада, интернационални елементи успели су да створе читав један систем и да отуђе народе од њихових традиција и од битних основа за њихов опстанак. У своме раду они су успели у бившој Југославији да доведу до пуног поремећаја у националном осећању. Као што сами знаете, у бившој Југославији било је и русофиле и франкофиле и англофиле, а најмање је било србофиле. Највећи проценат тражио је изворе за опстанак на свим другим странама, а заборавио је на традиције и величине српства, са којима је сваком страницу са пуно гордости могао у очи да погледа. Услед тога наступила је поремећеност у осећању националне свести и страдања су била неизбежна. А то што је било, нажалост и данас траје. И данас видимо како многи желе да буду и совјетофили и англофили и све друго само не србофили.

Ја нећу овде да се упушtam у идеолошка расматрања, нити система конститутивног национално-социјализма, нити разорног большевизма, као ни система експлоататорског дефетизма који се под паролама демократије одржава, али морам да напоменем, полазећи са најреалијије тачке гледишта у чему лежи битност опстанка српског народа.

За сваког Србина мора да буде јасно да једини циљ може данас бити: сачувати српски народ. А тај циљ може се постићи само ако се избегне све оно што доноси као последицу уништење српских живота, ако се сачува ред, мир и рад. Сваки други став није у складу са интересима српског народа и не може бити српски."

ХРИШЋАНСКИ НАРОДИ У СЛУЖБИ ЈЕВРЕЈСТВА

Московска конференција министара спољних послова открила нам је многе ружне и жалосне ствари. Ако би хтели да разумемо данашње догађаје, ако би хтели да схватимо оно, што се дододило у Москви између Хала и Идна с једне и Стаљина са друге стране, морали би да се вратимо на 1918 годину и догађаје, који су јој претходили. Царистичка Русија била је оборена у прах, царска руска породица побијена, у православној Русији накупила се јеврејска жгадија и отпочела крвави пир над невиним руским мужиком у заједници руских револуционара-большевика финансираних јеврејским новцем из Америке. За нас савременике тих догађаја, није било важно што на челу руске револуције стоје идолошки борци Лењин и Троцки, него је било важније сазнање да егзекутиву большевика чине руски Јевреји потпомогнути својим земљацима из иностранства. Руски револуционари били су само параван револуције, иза које се осећала крвава убијачка рука жидова.

Све после тога што се десило са Троцким, Зинојевом, Тухачевским и многим другим истакнутим револуционарима, врло малим делом изведеном је са руским револуционарима православног порекла, а већим делом са јеврејским убицама. Интелектуалне убице руског православног народа су Јевреји, док су руски револуционари били оруђе у њиховим рукама. Данас се ти Јевреји у Русији много мање виде и осећају него раније, јер њихово камуфлирање захтевају ситуација, у којој је опет православни руски народ жртва кланице на фронту.

После 1918 године, настало је у Русији пречишћавање и уништавање руске интелигенције, нарочито руских официра и свештеника, како би се обезглавио руки народ својих духовних вођа и припремио преко Јевреја да црвена армија за извршење крајњег циља, сјеске револуције у корист јеврејске превласти.

Цео један хришћански народ од 150 милиона душа стављен је у службу јеврејске идеје, большевизације света. Сва материјална добра искоришћена су у пристраној Русији, да би се створио светски арсенал за большевичку светску револуцију. Под окриљем највећег блефа „Пролетери свију земља уједините се“ заведене су радничке класе света и упрегнуте у јеврејска кола да тегле за њихов рачун. Све то вије било довољно за большевичко-јеврејску мафију, него су захтели и многе политичаре по разним земљама увлачећи их у народни фронт који је чак у Француској држао судбину земље, у својим рукама.

Чим је бив. Југославија обновила дипломатске везе са большевичком Русијом, убачена је крилатица народног фронта и код нас и ми смо сви били свелоши како су у своје мреже увучли и наше,

многе озбиљне политичаре. Последице таквог рада видели смо у обарању пријатељског пакта са Немачким Рајхом, за тим у 6 априлу, десетодневном рату и после у партизанским оргајама у Србији.

И све би се то дало разумети. У Француској су нашли врло погодно земљиште за своје паклене намере и увукли су и ту, велику и политички зрелу земљу. Она је поклещнула и ушла у рукунице большевичко-јеврејских тајниција. Многе мале земље то су исто учиниле, јер или код њих није било довољно развијена политичка свест, или нису имали довољно могућности да се томе одупру. Све је то било могуће и некако се могло још правда-

тије једини циљ!

На тај начин, некад велике и моћне државе, које су представљале светске сile првог реда и биле на челу културних народа, дошли су у подређени положај према варварској гомили избезумљених руских большевика и јеврејске мафије. Само тако могла би се разумети и она блатама, коју су претрпели у Москви, на последњем састанку министара спољних послова уједињених народа. Сам њихов одлазак у Москву, претстављао је једну врсту подворења према моћном црвеном диктатору Сталајну.

Али Јевреји су нажалост успели, да у своје коло увuku и Велику Британију, па за тим, преко ове и Сједињене америчке државе. И тако смо данас дошли до тог парадокса, да се за светски комунизам и руски большевизам, боре и хришћанске војске овако великих држава. Черчил а за њим и Рузвелт, пали су као жртве јеврејског притиска и увели своје народе у борбу у корист оних, који су обесветили хришћанску цркву и оскрнивали хришћанске светиње.

Занита паметан човек и добар хришћанин мора да застане пред овим фактом и да се добро замисли, је ли ово смак света? У овоме рату нестају културни споменици, хумане установе, уништавају се фабрике и плодне њиве, разарају друмови и железнички путеви, уништавају људи, жене, деца, па зар то није већ једна врста пропasti света о којој нам је Фалб говорио пре четрдесет година? Нестају вароши и губе се милионски градови, на све стране претвара се

се ипак нешто „споразumno“ уредило.

Тоје циљу послужило је повампирања бивше Аустрије коју је Рузвелт наменио своме зету. Стварање комитета у Лондону биће у ствари, продужење Московске комедије све дотле, док се односи међу народа-дима не затрују толико, да би Сталајн могао рећи одсудну реч својим сателитима: време је! Тада ће се приступити и последњем чину: светској револуцији, што ће у ствари бити смак свeta.

Ето добра која су учинили хришћански делегати и большевичке поткурше у Москви! Енглеска је већ у неколико избачена из ове паклене игре црвеног диктатора и задовољила се тиме, што јој је за извесно време отклоњен фантом другога фронта, који је већ две године узнемирива. Остао је на сцени још Рузвелт, јер је Америка још потребна Сталајну. Њега већ добро држе у шкрапицу са Јапаном, те се и може добро искористити, али кад дође моменат, отићи ће и он ћаљвљим трагом за Идном, јер шаховски потези невидљиве большевичке руке у америчким рудничима најављују весеље, које се и његовој земљи спрема. На тај начин, хришћанске земље примиле су незавидну улогу целата својих сопствених народа за рачун безбожника.

Ако ове поморске државе живе у уверењу да су просторно удаљене од большевичке опасности, ми не знамо шта мисле европски народи, на чијим се вратима већ чује шаховске песнице. Добро би било да о томе добро промисле, пре него што буде доцкан, по њихову слободу и егзистенцију. Ако им је драга хришћанска вера, ако им је мила слобода, ако им је потребна култура, мир и спокојство, они ће знати шта треба у овим моментима да чине да не би било касно. Заблудели хришћански народи у служби јеврејства, морају се отргнути из кобне заједнице Антихриста и вратити на пут Бого-Човека, сједињени у највишој Његовој врлини, љубави према ближњем.

Капитулација Рузвелта и Черчиле пред крвавим стопама црвеног диктатора из Москве, у ствари је аларм за све европске народе, да напретну све своје моћи и сile, доприносећи одбрани Европе. Ко то још и данас, после свега овога, што се одуградило пред нашим очима не увиђа, његова је пропаст неминовна.

Немачком Рајху у тешкој борби са комунистичком немањијом, најбоље ће се помоћи, ако сви хришћански народи Европе одмах преузму опште чишћење у својим земљама од большевичке заразе. Пример руског православног народија кога су десеткави интернационални бандити у друштву смртног непријатеља хришћанства јевреја, нека је свим европским народима пред очима. Прогуствујте ли прилику и данас, да се своју дужности одазову, као културни људи и хришћани, дочекајте убрзо исту судбину. Тада свако кајање, биће доцкан.

„ТО ЂЕМО МИ РЕЋИ“...

Један наш човек са југа још одмах после прошлог светског рата отишао је као печалбар у Румунију, у Бесарабију. Како се тамо оженio, он је тамо и остао.

Живео је он срећно и задовољно све док Бесарабија пре три године није потпала под Совјете. Кад су Совјети дошли, настало је плачкање и убијање. Побијени су сви интелигенти и сви људи-домаћини. Наш Србин се надао да њему, као малом капецији, они неће никакво зло учинити. Међутим, и њега су почели тражити. Морао се крити код пријатеља, баш исто онако као што су данас у многим селима наши домаћини принуђени да сваку ноћ проведу на другом месту.

Клање и убијање у Бесарабији било је узело толиког маха и толико је дуго трајало да су се чак и бесарабски комунисти почели бунити. На то су им били је одговори: „Кад ће клање и убијање престати, то ђемо ми рећи“. Нека о овоме размисле они наши интелигенти и грађани који из кукавичлука праве лепо лице према большевизму. Узалудна им је нада да ће се тиме додворити большевицима, ако би они, недај Боже, завладали овом земљом.

У томе и јесте сва опасност од большевизма што он буди најниже, животињске инстинкте код олоша свих земаља, гурајући га на клање, убијање, плачкање, рушење. Зар се тај комунистички олош у Ужицу другојачије понашао од онога у Бесарабији? Или зар су данашња недела наших партизана постала мање свирепа?

Све је ово ипак само предигра она што би се десило кад би наша земља потпала под большевике.

Б. Б.

ДОГАЂАЈИ НА РАТИШТУ ПОБЕДА НА СВИМА ФРОНТОВИМА ТРОЈНОГ ПАКТА

Још сасвим скоро цела непријатељска штампа је убеђивала човечанство да рат замало није свршен, да је Немачка запада у стање које личи на оно из 1918. године и да се може очекивати из дана у дан завршетак овога рата. Ово ударање у бубњеве није никадо утицало на живце ратујућих народа Тројног пакта. Никадо се не обазију на ту офанзиву, сугестијом, Немачка је наставила спровођење својих оперативских планова и постигла у току последњих дана огромне успехе.

Први успех, који баш није много ефектан и зато је скоро неприметан, постигнут је у Италији. Успех се састоји у томе што британоамеричке трупе немају више ни најмање претензије да се сматрају за трупе офанзиве, за трупе инвазије, већ се ограничавају сразмерно малим тактичким подухватима, који углавном имају за циљ да не престаје паљба на италијанском фронту. Престанак паље изазвао ће појачање дипломатске паљбе Совјета у Лондону и Вашингтону, појачање совјетског притиска у смислу остављања „другог фронта“.

Александерове трупе почеле су да пролазе преко реке Сандро, али са таквом опрезношћу, коју можемо да схватимо као највећи доказ да су у досадашњим борбама имали веома горког искуства и тешких губитака.

Овај италијански поход одавно је већ изгубио право да се зове поход. Пошто не постоји други ратни термин за такве акције које се од стране Британоамериканаца врше у Италији, то можемо тај италијански поход да назовемо италијанско лежање, јер у ствари „инвазиона војска“ више лежи него што се мично.

Још већу пасивност испољавају Британоамериканци у другом делу медитеранског ратишта. Они су овде изгубили сви систем упоришта у Једејском мору, који су створили захваљујући Бадојевој издаји. Не сме се казати да нису покушали да бране та острва. Баш напротив! Они су бацили у Једејско море прилично велике снаге морнарице, које су се састављале од крстарица и разарача. Бацили су такође и велике ваздухопловне снаге. Немачка авијација је потукла и отерала ваздухопловство Британаца, а затим је у сарадњи са лаким немачким поморским снагама сломила отпор британске морнарице. После тога острва су почела да прелазе у немачке руке.

На најглавнијем од тех острва, Леросу, Британци су пружили веома јак отпор, али су били потућени од стране јуначке немачке пешадије, која је дошла морем, и падобранострелаца, који су дошли преко ваздуха. Капитулација 8.500 британских и Бадојевих официра и војника нападнутих од немачког одреда, који је био нешто већи од 1.500 људи, изазвала је узбуђење целог света, као нов доказ огромне снаге Немачког Рајха.

После пада Лероса пали су и друга острва, а затим је капитулирао и Самос. Самоски гарнизон, потрошен капитулацијом јаког отпора Британобадојевима на Леросу, капитулирао је без борбе. Један интересантан детаљ: енглески генерал који је стајао на челу тог одреда побеђао је у Турску. Можда још може бити извесног оправдана (али воло сумњивог оправдана) заједног генерала који напушта своје трупе у очекивању заробљавања и бега према својој војсци како би и даље остао у активној борби, али побеђи подлога да би уместо побољшаја за-

робљеника добио комотнији положај интернира, — то је права свињарија према својим војницима. Такав је менталитет британских виших официра. Није ни чудо што се војници Британије тако слабо боре.

Ова острвска епопеја у Једејском мору развијала се истовремено са острвском епопејом у Јужном Пацифику. Читавих пет пораза доживела је америчка ратна морнарица адмирала Нимиџа, који је најзад морао да промени поприште битке и да пренесе свој ударни правац од Рабаула (на Бисмарковом архипелагу) према Шилбертовом архипелагу. Ни овде срећа се није осмехнула Американцима. Није већа морнарица, нити вазduхопловство нису могли да избегну ванредно тешке губитке.

Ти губитци су нарочито тешки зато што је лакомислена америчка штампа прогласила покушај искрцања на Шилбертовим острвима за почетак великог похода према Токију. Она је већ трубила у фанфаре, губећи из вида да се не треба хвалити на првом корску походу, дугачког 5.400 километара, колико има од тих острва до Токија.

Рекапитулација губитака америчке ратне морнарице у току протеклих 25 дана треба да доведе до закључка, да је та морнарица онеспособљена за веће оперативске подухвате. Требало би да доведе до закључка. Али не доводи из тог разлога што постоји једна чињеница која о немогућује америчкој стратегији да води рачуна о стратегијској реалности. То је — предизборна кампања Рузвелта. Овај политички месечар могао је да

борном пољу. Зато се могу очекивати и даље операције британско-америчких снага, које би и мале за циљ бар да створе неку врсту реванша за оружану снагу САД.

Јапанци веома хладнокрвно спроводе своје планове рата на Пацифику. Сакривши се иза линије истурених поморско-вазduхопловних база, Јапан изградије нову снагу великог источноазијског простора. Испочетка је изградија искључиво економски. Скорије је прешао на политичку изградњу, а сада је започео изградњу у брзом темпу војне снаге. Источне Азије. Сада се ствара филипинска армија. Индиска армија Субхаз Чандра Боза спрема се већ за борбене акције. Нанкишкна национална вој-

цекјанг. Ти јапански успеси јако утичу на ситуацију на азијском континенту, која, такође, није водила рачуна о нашем континенту као целини. Без обзира на многобројне нове задатке које је индустрија имала да реши с обзиром на ратну ситуацију, она је једин од главних својих задатака видела у проналажењу нових сировина, како би помогла и обезбедила што бољу исхрану континенталног становништва.

Маунтбатен је предложио Чан Кај Шеку да се штаб британо-америчког главнокомандујућег

главнокомандујућег лорда Маунтбатена. Овај вундеркинд британске стратегије није могаоничко конкретно да обећа Чан Кај Шеку, и зато му је понудио једино што је могао да поклони кинеском маршалу: самог себе.

Маунтбатен је предложио Чан Кај Шеку да се штаб британо-америчког главнокомандујућег лорда Маунтбатена. Овај вундеркинд британске стратегије није могао да обећа Чан Кај Шеку, и зато му је понудио једино што је могао да поклони кинеском маршалу: самог себе.

Предајањем тих школки за исхрану и њиховим затоварњем за широку потрошњу, створен је широко поље прерађивачке делатности за индустрију прараде риба, која на основу побољшане методе конзервисања предузима мере, да та њена грана индустрије не буде само ратом узловљена, већ да остане и после рата важна индустријска грана за исхрану европског становништва.

Норвешка индустрија риба забележила је у току последњих месеци оснивање неколико нових предузећа, које имају за циљ што рационалније и интензивије коришћење сировина које море лиферује. Новим хемијским поступцима успеле су фабрике заједница од харинге да том вејтину одузму мирно, тако да се он данас може употребљавати за сврхе, за које се раније није могао користити.

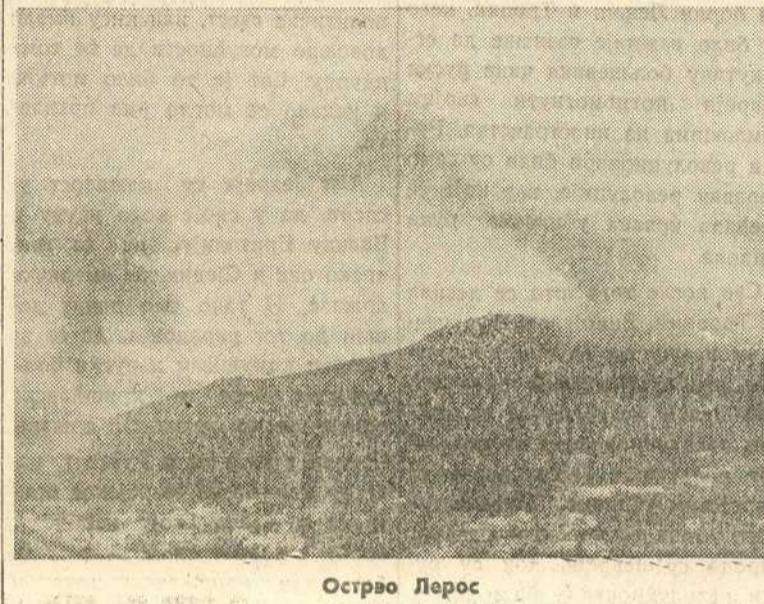
У Шведској је основано предузеће за лов на китове. Пре рата је Шведска целу потрошњу китова увозила из Норвешке. Оснивањем овога предузећа Шведска је учинила први корак сопственом покривању своје потребе за китовима.

Баш с обзиром на осуство сировина из преоморских земаља, морале су поједине прерађивачке индустрије животних намирница да користе нову амбалажу. То је било врло важно проблем нарочито за индустрију конзерви која кофиши са своју амбалажу црни лим, који се претходно специјално обрађује како би одговарао својој намени.

Врло велику улогу у данској прерађивачкој индустрији животних намирница игра прерађивање тих намирница у вакууму. Познат је да процес кувања почине у вакууму већ код 32 степени, тако да се при том прерађивању намирница сачува у истима великим број хранљивих састојака, који се иначе губи при другом начину спровођања. Исто тако игра велику улогу сушњење и пресушење поврћа, при чему се такође не губе витални састојци у поврћу.

Мађарска је основала индустрију за сушњење кромпира, која је лиферовала велике количине тог производа за Грчку. Сем тога је сада основано ново предузеће, које има за задатак да произведе предмете исхране са великим количинама витамина из пивског квасца и осталих спомених производа пивске индустрије.

Из горњих примера видимо да се индустрије појединих земаља труде свим својим силима да олажшају и да обезбеде исхрану свог и целокупног европског становништва у овом општем сукобу света.

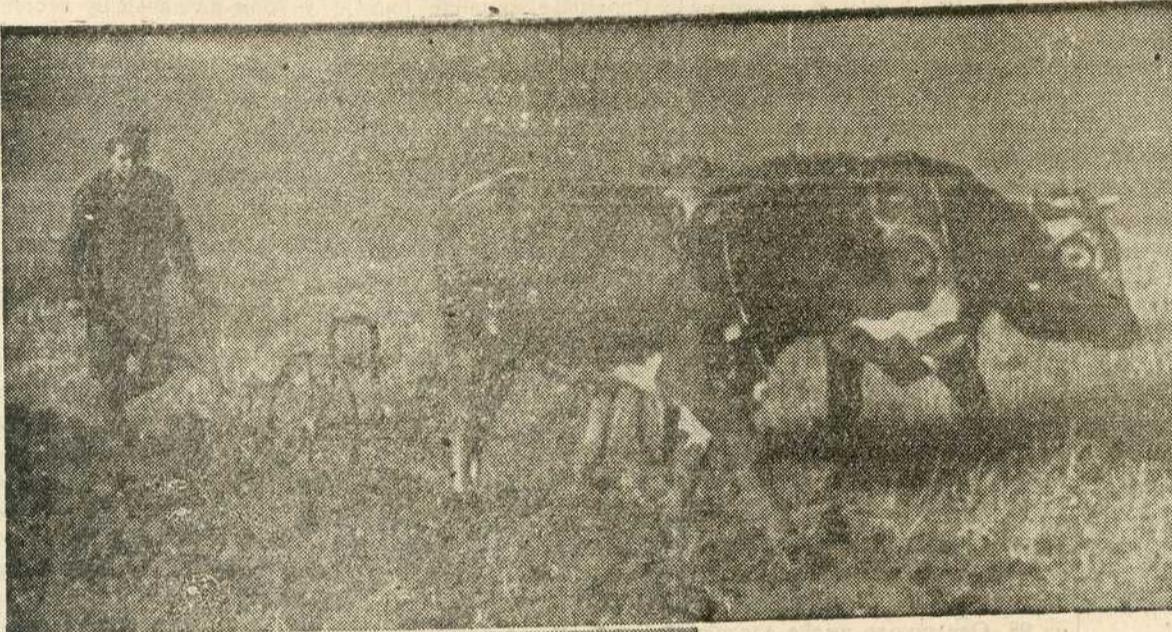
Острво Лерос

Немачке трупе улазе у Лерос

Немачки тенкови напредују

РАД НА СРПСКОЈ ЊИВИ

И тек што је берба весело завршена, тежак је опет у своје руке плут свој узео.
И на све стране њивама се опет разлеже Ђи, Вранац!, Ђи, Шараш!, Ајс, Мркоњац!,
Ајс, Сивоња!, и бразда за браздом опет отвара своје мркве образе, да би ето
опет пригригла златно зрно — зимски аманет.

Озими радови су у јеку.
Плужња озима, сетва озима, али под натмуреним небом тежак није натмурен,
већ мушки, већ својски иде за стоком, иде за зромом, иде својим вековитим путем
— обраде земље.

Учени људи говоре о категоричком императиву.
Давно пре њих, неуки српски сељак својим плугом, својим ралом, избрздао
је свој — аграрни императив.

Као сат тачно он зна и кад ће поорати и кад посејати, кад жњети, кад брати,
и као сказалька његове опаљене руке вечно круже црним цифарником — њивом
радном.

Тежакова рука, тежакова стока опет су пуни послом, и ван града, и старо и
младо, и мушки и женско, отвара и затвара бразде — ту љубав, наду и веру своју.

Не мари ако ветар душе, не мари ако киша лије, ако је сунце хладно ко
дуња, ако се иде поцепана гуња, као сат тачно, мушки и својски, драм по драм
земље опет је рађен, опет обрађен.

Тмурни, суморни дани, како сте и ви лепи,
Кад кишама, кад маглама засути див,
Њивом корача, браздом крепи
Једино своје — тежакчи императив.

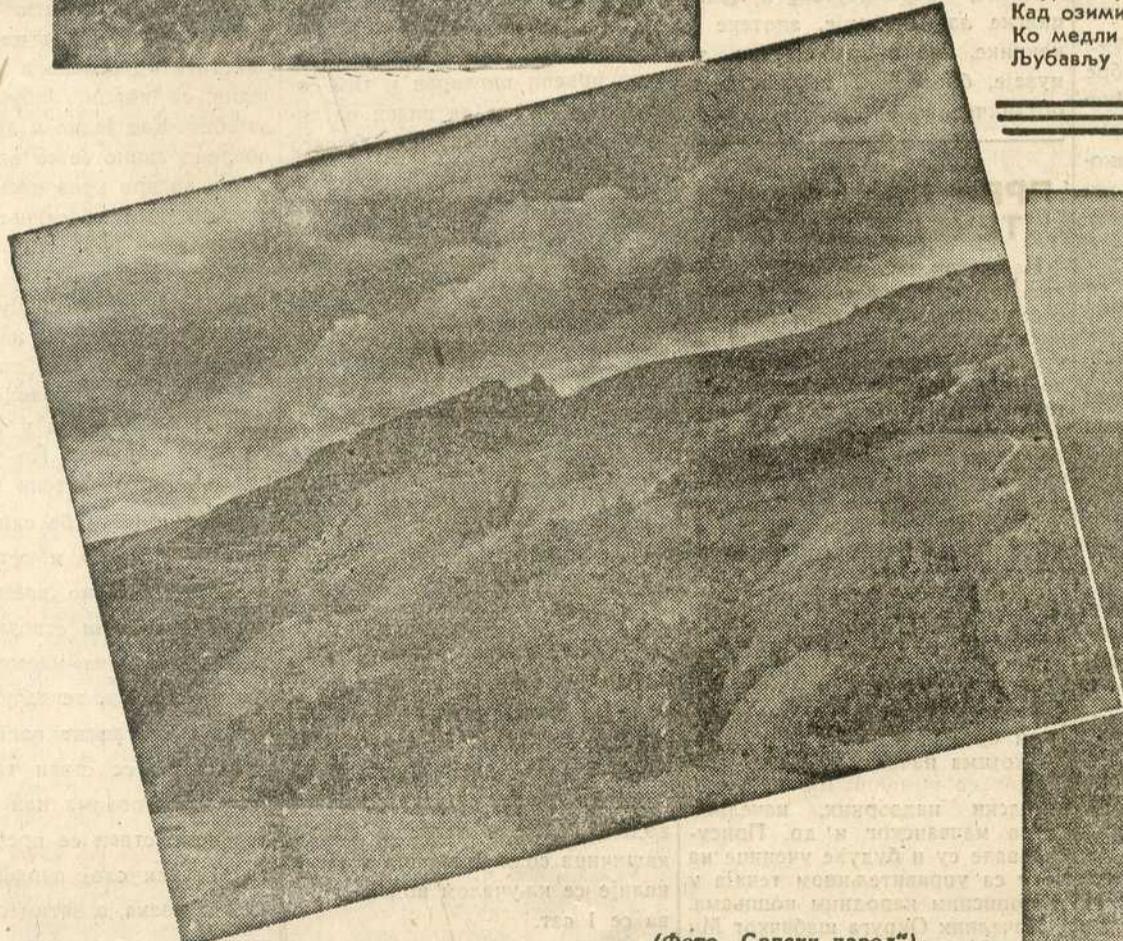
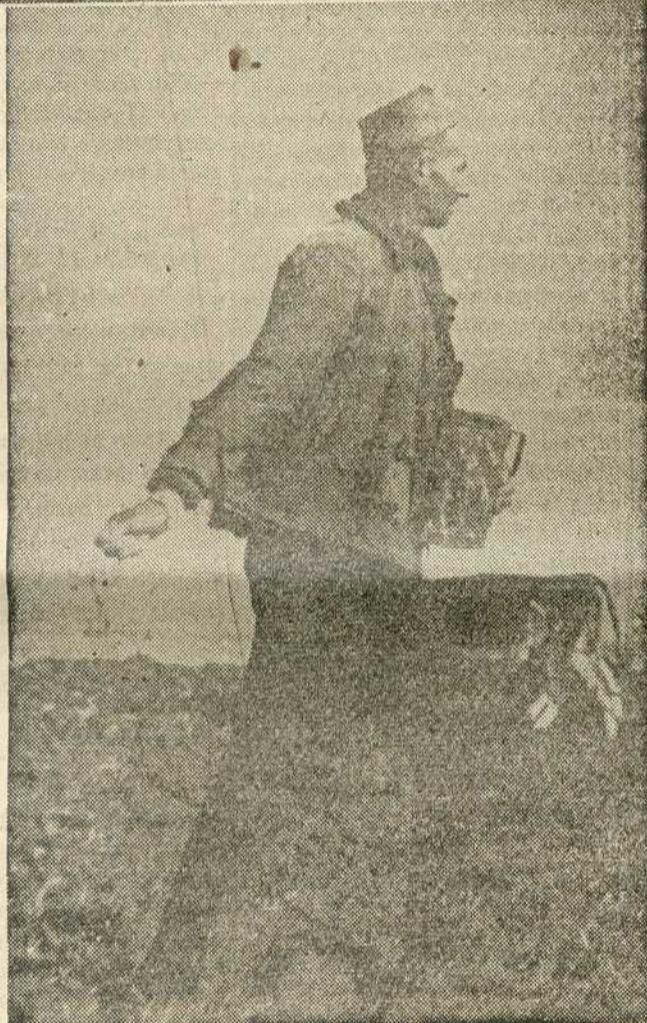
Сјајно је кад људи мужевни у одбрану груде своје мач припашу, јуначки стану.
Али, мач се припаше, али се мач и отпаши.

Сјајно је кад учени људи за добросвоје и добро својих пера умоче, ситне
киње пишу. Али, перо се умочи, али се перо и осуши.

Сјајно је кад побожни људи за душу своју и својих камење ваљају, храмове
тварају. Али, храмови се дижу, али храмови се и руше.

Али кад њивом, вас у киши, вас у магли, ко биво раздрљен,
да паре суче из ноздрва, да қап до капи врца мишицама, и сам браздолик, поде-
лан тежак браздом закорача — е онда и јунаштво и мудријаштво и побожство, сен-
сени су само величине и тежине орача отаџбине.

Тмурни, суморни дани, како сте тек лепи,
Кад озими орач, богочовек жита,
Ко медли лоза исконита,
Љубављу сузи, надом се крепи.

(Фото „Српски народ“)

Реформа школа у новом просветном плану

Један врло важан део новог Државног просветног плана претставља школски план, који садржи реформу школства у Србији.

При изради овога плана вођено је рачуна о недостатку школованих људи који се код нас осећа у свима гранама привреде, нарочито у пољопривреди, ветеринарству, шумарству и преради дрвета, рударству, занатима металске групе, металургији, индустрији керамике и стакла, индустрији хартије, текстилији индустрији, прехранбеној индустрији, индустрији коже и крзна, занатима хемиског препарата, у области техничких наука и трговачкој струци.

Осећа се такође недостатак лекара, других санитетских стручњака и помоћног особља. Затим имали смо недостатак школованих људи у пореској и царинској струци, управи државних монопола, поштанској штедионици, поштацко-телефонској струци и економским наукама.

Насупрот томе имали смо вишак школованих снага са гимназиском спремом. Из тога излази да постојеће школе не дају у довољној мери потребне резултате у погледу оспособљавања и упућивања својих апсолвентата на самосталан привредан живот.

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ
Узимајући у обзор слабу развијеност основног образовања код нас, новим планом посвећен је овоме пуна пажња. Констатовано је да број насељених места: градова, варошица, села и заселака у Србији износи 5.394, у Банату 244, а број важнијих сеоских насеља у Србији 3.072, у Банату 188, док број садашњих основних школа износи свега 2.113. Новим планом предвиђено је отварање укупно 3.224 основних школа.

Обавезно основно образовање има да траје укупно 6 година обухватајући 4 разреда основне школе, а затим два разреда више народне школе, односно два разреда грађанске школе или гимназије. Сви свршени ученици основне школе који не иду у гимназију или грађанску школу обавезни су да продуже школовање у вишеј народној школи. Сеоске више народне школе имају пољопривредни карактер, а варошке привредно обележје. Новина се састоји у томе што су више народне школе имале до сада 4 разреда, а сада ће имати само 2 и њихово похађање биће обавезно. Ова реформа учињена је због тога што сељаци, којима је потребна радна снага, нису давали децу у вишу народну школу зато што је пре-дуга трајала. Предвиђено је отварање 3.061 оваквих школа.

За образовање и васпитање деце пре долaska у основну школу биће отворена забави-шта.

Поред тога биће задржане две школе за дефектну децу које и сада постоје.

Грађанске школе делиће се у три правца: занатско-индустријски, пољопривредни и технички.

Ски, трговински и пољопривредни. Број постојећих грађанских школа који износи 41, попеће се на 132.

ПОЉОПРИВРЕДНЕ ШКОЛЕ

Нови школски план обратио је нарочиту пажњу стручном образовању нашег пољопривреда, нарочито у пољопривреди, ветеринарству, шумарству и преради дрвета, рударству, занатима металске групе, металургији, индустрији керамике и стакла, индустрији хартије, текстилији индустрији, прехранбеној индустрији, индустрији коже и крзна, занатима хемиског препарата, у области техничких наука и трговачкој струци.

У том циљу оснивају се народне пољопривредне школе, које до сада нису постојале, док је планом предвиђено отварање 194 таквих школа. Настава у овим школама обављаће се у два зимска течaja, који ће трајати од 15 новембра до 1 априла, а примаће се земљорадници старији од 16 година, са задатком да им се пружи практично пољопривредно знање.

Број специјалних пољопривредних школа, који сада износи свега 4, попеће се на 35. Оне ће бити реорганизоване тако да уpute ученике у специјалним пољопривредним гранама и да створе добре практичне домаћине и мајсторе засамостално вођење појединих грана, као подрумаре, воћаре, сисаре, калемаре, млекаре, пчеларе, живинаре, подкиваче и т. д.

Ниже пољопривредне школе којих сада има 9, повећаће се на 14. Школовање у њима продолжава се од 3 до 4 године. Њихов је циљ пружање теориског и практичног знања из свих грана пољске привреде и оспособљавање ученика да по завршеном школовању могу самостално рукovати својим имањем и служити осталима као пример савременог уређења и вођења газдинства.

Поред овога постојаће, као што, смо већ нагласили, нарочити тип грађанских пољопривредних школа.

Женама са села нови школски план посветио је такође пажњу. Као нови тип школа уводе се пољопривредне домаћичке школе, са циљем да образују и васпитају сеоске девојке за добре сеоске домаћице и мајке. Школовање траје годину дана.

Шумарству посвећује се такође пажња, те се образује нови тип: ниže и средње шумарске школе. Прва има циљ да спрема чуваре шума, а друга да спрема помоћно шумарско техничко особље.

Број средњих пољопривредних школа остаје исти, са циљем да оспособе ученике за успешно руковање мањим и средњим приватним, самоуправним и државним добрима.

ИНДУСТРИЈА, ЗАНАТИ И ТРГОВИНА

Нарочито велика оскудица осећала се до сада у стручним мајсторима и водећем особљу у индустрији, занатству и трговини. У том циљу посвећена је пажња мајсторским, занатским, техничким и сличним школама.

Досадашње продужне или шегртске школе долазе у групу стручних помоћних школа са задатком да стварају занатски и трговачки подмладак.

Број досадашњих стручних мајсторских школа повећава се

од 2 на 16, са циљем да спреме стручне мајсторе.

Број мушких занатских школа повећава се од 7 на 14. У овим школама стварају се нови отсеци, који ће бити: архитектонски, грађевински, геометарски, машински, електро-машички, електро-технички, рударски, текстилни, кожарски, шумарско-технички, млинарски, металуршки, хидротехнички, керамичко-стакларско-порцулански, угоститељски, прехранбени, лаборантски. Ово ће бити у ствари ниже техничке школе.

У циљу унапређења домаће радиности и оспособљавања жене за самостално обављање заната, број женских занатских школа, којих већ има 87, повећаће се на 98. Ове школе имају следеће отске: за одело, за рубље, за вез, за ткање и ћилимарство, за текстилно плетење.

Грађанске школе, као што је већ речено, имају, поред пољопривредног правца, још занатско-индустријски и трговински правац, према потребама места где се отварају.

Број средњих техничких школа повећава се од 5 на 8. Број њихових отске повећава се такође тако да ће имати следеће отске: архитектонски, грађевински, машински, електро-машички, електро-технички, рударски, текстилни, кожарски, шумарско-технички, технолошко-индустријски, млинарски, металуршки, хидротехнички и др. Ови отске моћи ће да се отварају и као засебно самосталне школе. Даје се право свршеним ученицима средњих техничких школа да продуже школовање на одговарајућим отсцима Техничког факултета.

Као новина уводи се отварање две лаборантско-препараторске школе. Њихов је задатак да спремају лабораната за хемиске, фармацеутске и медицинске лабораторије, апотеке и клинике, као и препаратора за музеје, биолошке, зоолошке и ботаничке заводе.

ПРВИ ДОМАЋИЧНИ ТЕЧАЈ У МАЧВИ

На свечан начин отворен је први Домаћи чешај у мачванском селу Дубљу, који је истовремено први чешај овакве врсте у Мачви. Напредно и богато село Дубље показало је велико интересовање за овај чешај и мачванске домаћице и девојке пријавиле су се у великом броју. Чешај ће трајати 6 месеци, а на њему ће сељанке имати прилике да се упознају са савременим и хигијенским вођењем сеоског домаћинства.

Свеченост отварања обављена је у Културном дому Краља Александра у присуству претседника Дубљанске општине, општинског одбора и угледних домаћина, а из Шапца је дошао велики број угледних гостију, међу којима начелник Округа шабачког са помоћником, окружни школски надзорник, начелник среза мачванског и др. Присуствовале су и будуће ученице на челу са управитељицом чешаја уживописним народним ношњама.

Начелник Округа шабачког Милорад Мићић истакао је у свом говору напоре владе Народног спаса на просветном и културном подизању народова.

Последњи тренутак за спремање зимнице

Спремање зимнице био је увек посао коме су наше домаћице поклањале у јесен пуну пажњу и труд. Било је то сваким оправдано, јер се дешавало да у току зиме извесно повређе нестане са тржишта, или да достигне врло високе цене. Конзерви је истина по радњама било, али оне су биле и врло скупе.

Данас је у толико више препоручљиво и потребно да се наше домаћице побрину за добру зимницу до највећих граница могућности. Сада је последњи тренутак да се зимница остави и у том погледу дајемо неколико упутстава.

Зелен је увек домаћи корисна и потребна при спровођању многих јела, а нарочито за чорбе и супе. Да би се спремила добра зелен за зиму потребна су 2 кгр. мркве, 1 кгр. пашканата, 1 кгр. целеира, 1 кгр. карфиола, 1 кгр. першуновог корена, 10 дугачких паприка, 1 и по кгр. соли и салицил. Зелен треба орати, очистити, исечи на котура и самлети два пута у машини за млевење меса. Овој маси дола се со, добро се измеша и остави да стоји 10 до 12 часова. Затим се сипа у стаклене тегле и дода се одозго салицил. Тегле се повежу и оставе да стоје на хладном и сувом месту. Једна до две кашике овако конзервиране зелени у супи, чорби и осталом јелу даје одличан укус, а поред тога и извесне количине потребних и корисних витамина.

Плави патлиџан може још на пијаци да се нађе. Поред његове употребе при спремању ајвара, он се може оставити за зиму и исечен за мусаку. Крупне патлиџане треба ољуштити, исечи на котурове, па слагати у емајлирани суд на слојеве и сваки слој добро посолити. Оставити тако да стоји 12 до 15 часова, затим накренuti суд да би се вода оцедила. Узети самлевени црвени патлиџан и тим соком налити суд да плави патлиџан потпуно огрезне. Одозго додати салицил, везати суд и оставити га на хладном и сувом месту.

За остављање цвекли набавити младе цвекле, орати их, са сећи на котурове, па слагати у емајлирани суд на слојеве и сваки слој добро посолити. Оставити тако да стоји 12 до 15 часова, затим накренuti суд да би се вода оцедила. Узети самлевени црвени патлиџан и тим соком налити суд да плави патлиџан засебно. Једно и друго буде обарено скине се са ватре и заставити га на хладном и сувом месту.

За остављање цвекли набавити младе цвекле, орати их, са сећи на котурове, па слагати у емајлирани суд на слојеве и сваки слој добро посолити. Оставити тако да стоји 12 до 15 часова, затим накренuti суд да би се вода оцедила. Узети самлевени црвени патлиџан и тим соком налити суд да плави патлиџан засебно. Једно и друго буде обарено скине се са ватре и заставити га на хладном и сувом месту.

Карфиол може такође да се остави врло добро за зиму. Главице се оперу и раставе на мање делове. Затим се карфиол остави у сланој води 1 сат, па се бари 3 минута, прелије хладном водом, слаже у тегле и додаје кашичица соли. Карфиол у тегли налије се кључалом водом и кува се 1 сат.

Спремање паприка у туршији нашим домаћицама је врло добро познато. Међутим, с обзи-

ром на данашњу несташицу сирнета, може се препоручити следећи начин:

На дно тегле ставити један ред зеленог патлиџана, па затим слагати паприку, посолити је, налити хладном водом, повезати теглу и оставити на хладно и суво место. Поред зеленог патлиџана може се ставити и по један ред краставаца изнад реда паприка.

Исто тако врло корисне и потребне зими су паприке за пењење. За тај циљ треба одабране бабуре оправити, сасећи дршке, повадити семенке и жиле. Тако припремљене бабуре баре се у кључаној води 5 минута затим се потопе у хладну воду и слажу у тегле исправне једна до друге. На литар запремине су да додаје се једна кашичица соли, онда се налије кључалом водом и тегле повежу па се тако кувају 1 сат. Паприке ће бити још укусније ако се уместо кључалом водом налију цејеним парадајзом.

МАРМЕЛАДА ОД ЈАБУКА И БУНДЕВА

Многе наше домаћице спремиле су за ову зиму доста пекmez и мармеладе од шљива. Међутим, добро је да се спреме што веће количине прерађеног воћа. Зато, у колико још располажу неупотребљивим сушовинама, биће врло добро да спреме укусну и јевтину мармеладу од јабука и тикава. За остављање ове мармеладе добре су стаклене тегле, плехане кутије, глеђесани ћупови и дрвена качице.

Набавити подједнаку количину јабука и бундева. Јабуке орати и исечи им чашицу и петељке, али не љуштити кору. Исаћи их на кришке, а покварене делове отстранити. Тикве такође оправити, исечи на полутке, очистити од семена и кувати заједно са кором. Јабуке кувати засебно. Кад једно и друго буде обарено скине се са ватре и заставити га на хладном и сувом месту. Претходно одвојити кашичицу кору са тикве. После пасирања обе кашице се помешају и заједно кувају, додајући извесну количину

ЗАСТАВА И СНАГА СРБИЈЕ

Код противника добровољаца влада понетња појмова. И то не случајно, него по самој природи ствари. Непријатељ српског опстанка и његове боље и светлије будућности не израстају из једног корена, ни из истих основа. Једно су они који су уништили у себи све што једног человека веће за свој народ, земљу и њихову судбину. То су они, комунизмом обескорењени и кроз комунизам одрођени и однарођени типови, који су свесно постали оруђе за наше колективно уништење. Друго су они, који веле за себе да нису комунисти, а ради исто као они или, понекде, и још горе од њих.

Крсте се разним именима, али испод сваког назива избија очај унутарња пустош, незнაње, погрешна обавештеност, зла воља и, веома често, необуздана лична суета. У једном судбински историском моменту када се, на најширем плану, ради о томе хоће ли српски народ и даље остати оно што је био или ће свим нестати, они на све гледају из перспектива личног престижа, уског политиканства и туђе пропаганде.

Ни сва искуства која су их непосредно погодила нису их опаметила и отрезнила. Као примитивни фешисти они замењују једног идола другим — Лондон Вашингтоном. Они не виде ни ваздину, ни стварне интепције политичких збивања баш на оној страни на коју се наслажају. Зато изгледају и јадно, и бедно и малоумно.

Овај тип људи не види основно — а то је, да генерал Недић и сви људи који раде са њим, по његовим упутствима, све потчињавају једном основном закону, — спасењу и унапређењу Србије и очувању сваке српске главе. Свака мисао, свако осећање, сваки потез — све је то подређено овом основном. Ни жудња за влашћу, ни страст за удобним и лаким животом, ни машта о слави, — ништа од свега тога не узбуђује и не онеспокојава нас. Ми се свесно и самодисциплиновано уздижемо изнад свега. И изнад пакости и злоби дана и изнад њиховог безумља и непоштења према нама. Нисмо ни лични, ни уски. Верујемо у правични суд историје. Све друго је беззначајно.

Преко једног не можемо прећи, нити га превићати — преко послелица њиховог рада и става за народ и његову судбину. Њихово безумље, њихова кратковидност, њихова вечита помегеност и погрешна оријентисаност поражају народ. И то тешко и крваво. Њихов романтизам, који нема ништа заједничко са нашим епским романтизмом, чини их пустахијама, лакоумним и неодмерним људима, који увек све погрешно достављају и предвиђају.

И данас тако раде. Пред свима људима који се осећају националистима и који се трезвено удуబљују у проблеме који стоје пред нама, јасно је, да ће се и овај рат и наша национална судбина решити на плану борбе против большевизма усвим

његовим облицима и нијансама. Стубови те борбе, језгро националног окупљања, сила која спаја, и сасвим сигуран инструмент у рукама генерала Недића, јесу добровољци. Без њих, а још мање против њих, немогуће је организовање националног отпора против разаралачких стихија большевизма. Они су идеолошки изграђени и продубљени. Зато су непоколебљиви и постојани. Јер истину виде и судбину народа носе у својој рођеној судбини. Они су непобедиви, јер кроз њих говори стихиска народна воља за животом. Њих снажи борбени дух ове свете земље. Они разумеју драгаје и спремају народ за боље СУТРА.

To је срж и идеја добровољаштва и крајњи смисао свих напора из којих треба да се роди нови свет, и нова, боља, потпунија и социјалнија, људи. Они су застава Србије која се диже и њена снага. Ко њих иризи и ко њих напада, а зове се Србом, себи добро ве жељи. Ако се ти напади одвијају по плану и систему онда је сигурно да иза њих стоје љута непријатељи овога народа који морају бити кажњени зато што народ хоће да живи и да се спасе. Да их је много види се и по томе што су напади на добровољце разноврсни и по методу и по оштрини.

Они су, сви одреда, беспредметни и пусти.

В. Ог.

ДУХ ДУЖНОСТИ И СТВАРАЛАШТВА

Да би се српски народ извукao из страховитих тешкоћа у које је запао, синоvi српски морају да буду задојени једним другим духом од онога, којим је одишао наш јавни и политички живот за последњих двадесет година. Дух уживања и утркивања за грабљењем о права, мора да уступи место духу дужности и стваралаштва. Прво створити па тек онда уживати мора да буде формула новог живота, а не бринути се само за права и уживање створенога, а на стварање и не мислити.

Овај дух пожртвовања и стваралаштва сачињава су-

шину политике генерала Недића и свих оних који за њиме иду а нарочито српских добровољаца. Узети на себе непопуларне дужности, које су још уз то и изванредно тешке, жртвовати се за свој народ и то како за one који ове жртве разумеју, тако и за ону нашу заблуделу браћу, која се каменом бацају на one који се за њих жртвују, ето то је служба народу српском и генерала Недића и најсрпских добровољаца.

И на томе тешкоме путу српски добровољци ће за генералом Недићем истрајати, не због тога, што тим путем иде генерал Недић па му се треба некако додворити, него што је то једини прави пут којим се српски народ може извести из данашњих тешкоћа.

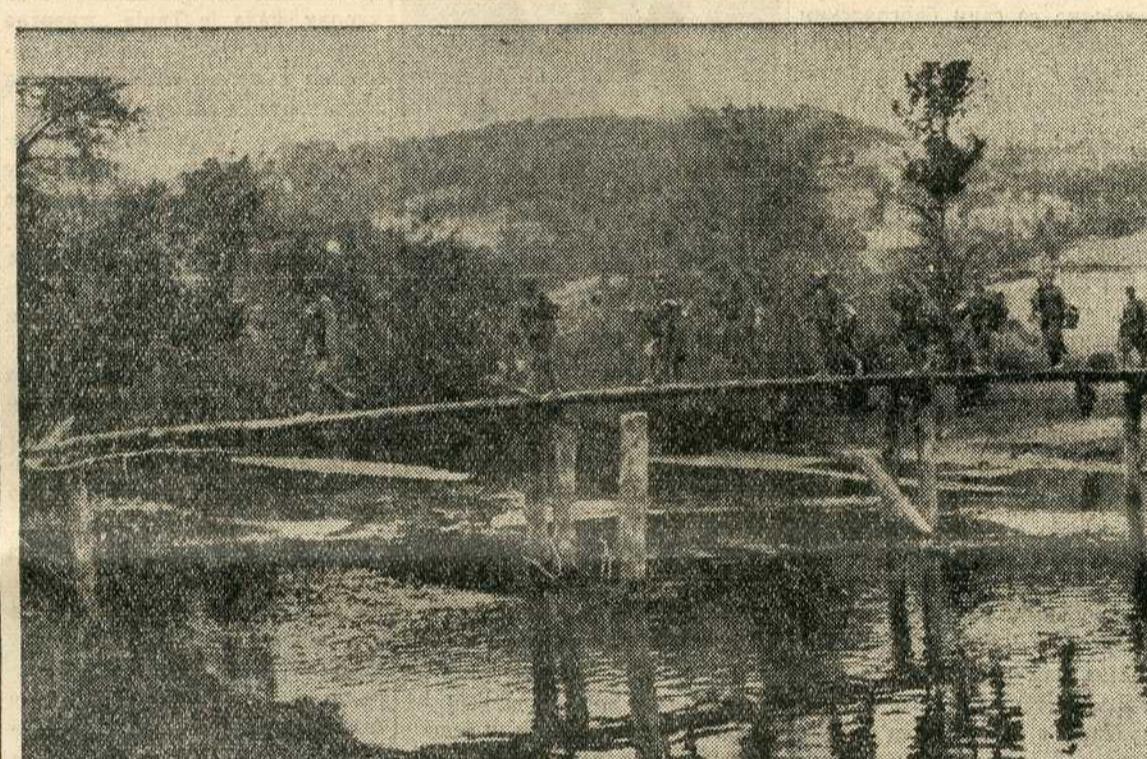
Двадесет година је нашим народом владао дух себичности, искоришћења свега и свачега, дух права уз занемаривање потпуно духа дужности. Двадесет година су код нас људи мислили да се може уживати вечно са само од стваралачког напора једне генерације. И због та квог схватања у нашем јавном животу, доживели smo ово што сада сви заједно преживљујемо.

Српски добровољац хоће да прекине са тим духом готованства и лакомислености. Уместо права, дужност; уместо уживања, стварање; уместо личне себичности, жртвовање за заједницу. Нема народа, који је могао да се одржи на овоме свету ако његови синови нису узимали на себе дужности и часно и поштено их извршавали. И сам живот људски не настаје због свести детета о своме праву на живот, већ због свести његових родитеља о својим дужностима према породици и нацији. Народ живе од људи који извршују своје дужности, а не од оних који се грабе о права.

И кад год је у једноме народу преовладао дух права и уживања над духом дужности и стваралаштва, тај је народ морао да доживи период назадовања. Обрнуто, кад год је у једноме народу преовладао дух дужности и пожртвовања испред духа права и уживања, тај је народ ишао напред и Бог је благосиљао његове напоре.

Српски добровољци су носиоци духа дужности и пожртвовања према своме народу. И у овоме су они и уједињени за генерала Недића који заставу тога духа високо држи и носи је трновитим путем којим је пошао, али којим ће, са Божјом помоћи, извести српски народ на светлост дана.

Инж. М. В.

Кроз бруда и долине Шумадије

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

ШЕСТ САТИ БОРБЕ

Кратак приказ борбе код села Бовна.

Жива историја наша, коју стварају српски добровољци, апостоли и носиоци нове српске буђности, проткана је многим вградама и незгодама. На свом путу трњем а не цвећем посугдим, добровољци су морали да издрже велике тешкоће и искушења. Вековна заповест српског самоодржавања налагала им је да их издрже, како би се с пуним успехом борили против многих разараца народног организма.

Исконска светосавска мисао била је основно „вјерију“ и извор несаломљиве снаге у овој њиховој борби. Отуда и толико њихово самоодрицање самопрөгор и неодљива решеност да и животе своје жртвују на жртвеник спаса српског. Они су трпели и мраз и голотињу, и босотињу и немаштину, и летње жеге и кроз све то као и кроз огњь борбе излазили очишћени и очелични.

У добровољачким борбама било је много таквих које су се могле мерити мерилом неравне борбе Давида и Голијата. Али, и у овим борбама илади ударници увек су односили победу

и на тај начин спасавали хиљадама живота Срба и Српчића. Једна од оваквих борби забележена је у аналима добровољаштва 17. јула 1943. године. На овом месту доносимо кратак приказ ове борбе:

Тринаестог јула око тридесетак нас кренули смо на терен, у шуме и бруда, да требимо губу из торина, да крушевачки крај чистимо од првених злочинаца. Ноћ се већ била спустила када смо пошли из Малог Шиљеговца, у колони по један. Идемо кроз шуме и долине. Уморан дневним пословима, сеоски свет одмарал се у својим кућама, а ми кроз ноћни мир трагамо за оним који нарушавају спокојство и безбрежност њиховог живота. Ове ноћи наилазимо на многе трагове комунистичког разарања. Наилазимо касније и на лешеве двојице сеоских домаћина, закланих дан раније од комуниста..

Под тешким утишком наставили смо своја трагања и даље. И тако три дана проћоше. Четвртог дана, нерасположени што на убице и паликуће нисмо виделе

нашли, враћамо се у своју 12 чету. Не надамо се да ћемо их још на преосталом путу срести. Али, када је последња искра наде била изгубљена приметимо доле на путу, на отстојању од 400 до 500 метара, две гомиле у кретању. „То су наши“, — рекоше једни... „Сељаци иду са рада“, — одговорише други..

„Бандити с пушкама“, — повијкаше трећи. Водник Пајкић погледа дурбином и паде команда. гледа дурбином. Одједном добијамо ватру са бока. Пуцњи: пр почче борба. Развеселише се наша срца. Испунило се неком неизмерном храброшћу и радошћу. Више наших глава шибају млаузви куршуми. Али, страх од њих и од смрти нема. Жао-ка и неман смрти нестаје пред високом свешћу добровољачком. Многи од нас с песном и смећом на лицу, а по неки и изстојећег става, пуцају. Комешања нема. Тутњи и као да се тресе и небо и земља, као да се пакао отворио, као да се утроба земљина отворила и усијанулаву избацује.

(Наставак на 8-мој страни)

ДВА ПИСМА ИЛИ ПОРУКА СРПСКИМ ДЕНДИЈИМА

Баш је велика шаљивчина овако мој имењак.

Ево, нас двојица смо већ седам ноћи у заседи два пута по три сата на деветнаестом километру од Крушевца, поред same купачке школе што је шумци запалише пролетос, а он још није стигао да ми исприча све његове виџеве и шале.

Још од када ме је научио како треба да се „држим“, ако хоћу да ми не буде зима и по највећем мразу, пристао бих да проводим са њим у заседи сваку ноћ — па докле год хоћете.

Јутрос у 3 сата, кад примисмо другу смену, укопавам ја митраљез у земљу, а он нешто чепрека и шушка поред мене. Погледам: држи два писма. Једно мало, на финој хартији, а друго, Бога ми, километарско, на оном најобичнијем папиру што се пре рата продаја десет табака за динар.

„Као да их је неко намерно оставио овде ноћас да имамо шта да читамо на месечини.“ — као извиђава се имењак.

Ево исечка из првог:

„По углачаном, блатњавом паркету промиче тело уз тело, или боље: два тела — једна душа. Као да бегају од дискретног светла што вреба из сваког угља. Као да беже та два тела нижају се у грчу младости по такту најновијег свинга. (Баш су генијални ти дрипци и њихови цезови и свингови. Колико су нам они само олакшали да нађемо прави смисао живота).“

А затим, много жабарског вина, и још више коњака. Онога старог, предратног.

То је заиста доста. — Не, пардон, ту су још сендвичи, торте и ситни колачи.

А друштво? — Осамнаест младића према петнаест девојака. И то све из бољих кућа. И још бесан грамофон и мohan радио.

Да ли је то све? — Не: Перфектно забављање и штимунг на висини су неопходне реквизите. А то је било могуће остварити једино са оном дискретном светлошћу, са мизетом у салону и са оним мат-лампама по углавима спаваће себе.

Лепи су били ти тренутци. Најлепши у моме животу. Никад нисам до сада снажније осетио шта значи то доживети животне сласти. Шта значи видети смисао живљења. Шта значи осетити разбукталу младост у свим њеним најсуптилнијим нијансама. И још поред свега: дискретна мизета, предратни коњак и разблудни свинг...

Тако сам прославио свој деветнаesti рођендан...

А сада неколико одломака из другог писма, одговора на ово право:

„Некада смо били добри, чак најбољи другови. Све док ниси почeo да правиш разлику између тзв. болих и оних других, вељда лошијих кућа. И док ја нисам видео разлику између њих, онакву какву је Ти правиш и какву опет ја својим очима и разумом сагледам.“

Тада смо се разишли. Или боље: Ти си изневерио наше друштво и напустио пут којим смо дотле ишли заједно. И пришао си онима које сам ја сажаљевао, а ти некада — презирао

Твоји нови другови су постали они чувени денди са београдског Дедиња. Више нисмо могли искрено заједно. Ја сам остао онји стари, а Твоја „животна флаша“ — како си Ти то волео да кажеш — добила је нову, реалнију и отменију садржину. Почеко си да клањаш новим идеалима, заједно са оних неколико хиљада одозго. Црначки цез, дуге фризура, уске ногавице и богати журеви заменили су пео сме о Цару Лази и косовским мученицима и разводнили онај јуначки, национални дух који је вејао у кућама наших очева, старих српских официра.

И септембра 1941. год., када генерал Недић позва најбољу српску омладину под барјак српски да са овом, као јединим још здравим и нерасточеним елементом који још остале у нашем народу, спасе српство, Ти остале заједно са свим београдским и српским дендијама у запећку, сматрајући вељда да је Твоја глава скупља од моје, јер ти си видео прави смисао живота па није онда право да погинеш, као да већ има фанатика који ће то учинити. Јер они и онако не схватише дражи и пуноју живота у разблудном свингу и дискретним мизетама, већ у неком умирању после кога се живи...

Тако се и даље стварао раскол између нас, раскол у погледима на живот и у данима који га испуњавају.

Сваки је радио свој посао: Ти си разводњавао и црвоточио наш српски дух и светосавски смисао са свим српским дендијама, снобовима, виванима и њима подобним, можда и нехотицем (нека вам бар то пред Богом и историјом послужи као оправдање), а ја сам се са својим друговима упињао преко снага да озидамо баш тај српски дух и светосавски смисао у једну горостасно дивну грађевину. Вели-

ки задатак је трајао и велике жртве. Ми смо их приносили узивајући себе у ту нашу заједничку зграду. Костима својим смо је утемељили и крвљу цементирали и зато верујемо у њену постојаност као што верујемо у вечност светосавске мисли.

А ви искористите тај тренутак и створисте, у беуту раздрагане младости, дегенерисану комсачонску екипу. Посласте затим једну напудровану делију у шу-

денди, или ми, српски добровољци.

Тада ћеш тек можда схватити, ако то већ не можеш данас, да је за мене чистија ова кљуга у којој сам јутрос три сата лежао у заседи очекујући своју славу, него онај Твој „углачани, блистави паркет“.

Никада Ти још ниси, Душко, видео прави сјај светlosti, јер ниси гледао — стојећи ноћу, на мртвој стражи — како капље као смола густи мрак са маглом измешан.

Ниси никада још осетио истинску топлоту, јер не знаш шта значи даноноћно смрзавање на забаченим нашим претстражама.

А како ћеш тек онда схватити смисао мага живота, или маге смрти — свеједно — као службу, службу без предаха и без поговора, — за Тебе фиктивним појмовима: Отаџбини и народу, када је Твоја „животна флаша“ испуњена до врха прачниким свингом, лепим женама и дискретним мизетама.

Зато нећу сада ни да Ти пишем о томе. Време и напор ћу радије утрошити на испуњење већих задатака. А када они буду једном остварени, тада ћете доћи на ред и ви, мезимци судбине, српски, денди, снобови и бонвивани.

За тај тренутак задржавамо баш ми, српски добровољци, себи право да вам покажемо ону другу страну живота, његово лице, јер ви сте само наличје до сада гледали.

Даћемо и вама, као и свима осталима Србима — јер зашто би ви били паstorци — даћемо вам прилику да осетите живот у свим његовим нијансама. Од онога најмучније, у којој се он формира и искива кроз све муке, болове и патње, па до онога најлепше, у којој се осећа и доживљава лепота и смисао живота, у којој се живот ужила и

то не по црначком, већ српском начину.

Тек када будете прво осетили шта значи мрак, глад, жеђ, хлад ноћа, болест, немаштина, жалост бол, незнање, бесправност, знаћете правим аршином да измерите светлост, ситост, напитост, топлоту, здравље, богатство, радост, учење, слободу.

Онда тёк, када све ово будете преко својих плећа превалили, и када вам „животна флаша“ добије нову и здравију садржину, тек тада ћете добити легитимацију за чланство у овој нашеј заједници, коју српством зовемо. Тежак је то бити испит, јер „није лако Србин бити“, али када неко прави Србин постане, никад се више Српства не одреће.

У памет се зато, Душко, заједно са Твојих петнаест другарица и седамнаест другова и свим осталим српским дендијима и њима подобним.

Не заборавите никад ову по руку, не моју, већ свих мојих другова, српских добровољаца. Примите је к срцу и сада бар себе ради, ако интереса заједнице још не видите и не усвајате.

Једнот дана ће вас потсетити неко на ове речи. Тешко вами тада, ако их се не будете опоменули. Јер ће се онда...“

Три тачке су стајале уместо завршетка, на крају писма. Као да је намерно мисао остављена недовршена. Као да је хтео баш са тим да постигне неки ефекат.

Дуго смо ћути и мој имењак и ја, кад прочитасмо ово писмо. Тако кад се спремисмо у свануће да се вратимо „неочешћени у базу“, замоли ме он: Запиши, душе ти, ова писма тамо код тебе негде и види да их и други прочитају. Вредећи ми то једном...

И ја послушах имењака.

Бож. Ж. Најдановић

Најмлађи митраљезац Аца Радојичић
(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

му, да чека крај букве слободе, а ваше дамице — да би и оне дале свој обол за „наш“ ствар — изнеше цвеће и торте издајничинама и варалицама, Бадољовим Италијанима.

Ти мислиш да ми се ругаш са својим писмом, а ја те молим да сачуваш овај лист, као што ћу и ја са Твојим учинити, и једнога дана, када нам се буду погледи кроз седе веће укрштали, видећемо свакако боље ко је имао право: Ти, или ја; ви српски

ројском жртвом. Знамо, он је јуначки и мученички свој живот узидао у зграду Нове Србије.

Повлачење одметничко и даље траје. За време овог, непрестано дејствују из кратких машинки. Борба се води истовремено у шуми, у кукурузу, у винограду и на путу. Угнездише се у једну кућицу на крају винограда. Милутиновић из стојећег става бије на њу. Падају црепови, одроњава се зид. Сада их гонимо већ сасвим потучене с брда на брдо. Њихов преостатак безглavo бежи. Лево крило наше заробљава двојицу наоружаних одметника. Понеадијни су се пуцњи чули у попла девет увече. Борба се завршила. После шест часова...

Велики број њихових жртава и оружја, које смо заробили од њих, биће оним преосталим већим опомена, да смо немилосрдни бич тирана. Такви ћемо бити док се не освосте и не опамете. Ако недостатак разума и мудрости код њих и даље буде постојао, онда ћемо и ми бити исти онакви као и раније и исти онакви као што смо били 17. јула после подне. Тада се још једанпут испољила и најо-

чигледније афирмирала добровољачка младост, мртва стража српског народа. Сви до последњег били смо уједињени тада као и до тада једном мишљу и једном вољом. Колективно осећање судбине нашег народа је толико завладало нашом тушевном атмосфером, да ни од чега презати нећемо када је народни опстанак упитању.

И када се сутон већ био спустио, ми смо се враћали у своју чету раздрагани ради нашег успеха. Препричавају се доживљаји шесточасовне борбе, а нарочито критични тренути.

Прошло је од тога догађаја дosta времена. Али ми се често сећамо ове борбе и нашег палог друга Пере Тасића. Јер и на његовом са примеру доказало да „витеза систопице трагички конац прати“. Почијавају у вечном миру, друже наш. Утеху смо ти дали. И даваћемо је све дотле док нестане и последњи од оних злочинаца, који у току ових десет година нанеше толико недаља српском народу.

Славко Д. Контић

ШЕСТ САТИ БОРБЕ

(Наставак са 7-ме стране)

Код нас царује крајња хладно-крвност и пуноћа непомућене и непоколебљиве вере да ћемо и сада у борби победити ову банду упропаститеља народних. Чекамо само сигнал за јуриш, па да им покажемо наше обиљно срце.

На одметничкој страни гунгула и хаос. Деморалисани и обесхрабљени. Још дају отпора. А затим, услед сазијања своје бројне надмоћности, отворише још страшнију ватру. Њих је преко сто, нас тридесет. Исход борбе мора бити у нашу корист и то са катастрофалним билансом по противнику. Та нас мисао и у овој борби непрестано води. Наредника Бранковића рашире, али он се и после тога храбро бори. Тако би и са Јовићем, званим „Жагубица“, који је, иако рањен у главу, потпуно крвавог лица, настављао борбу.

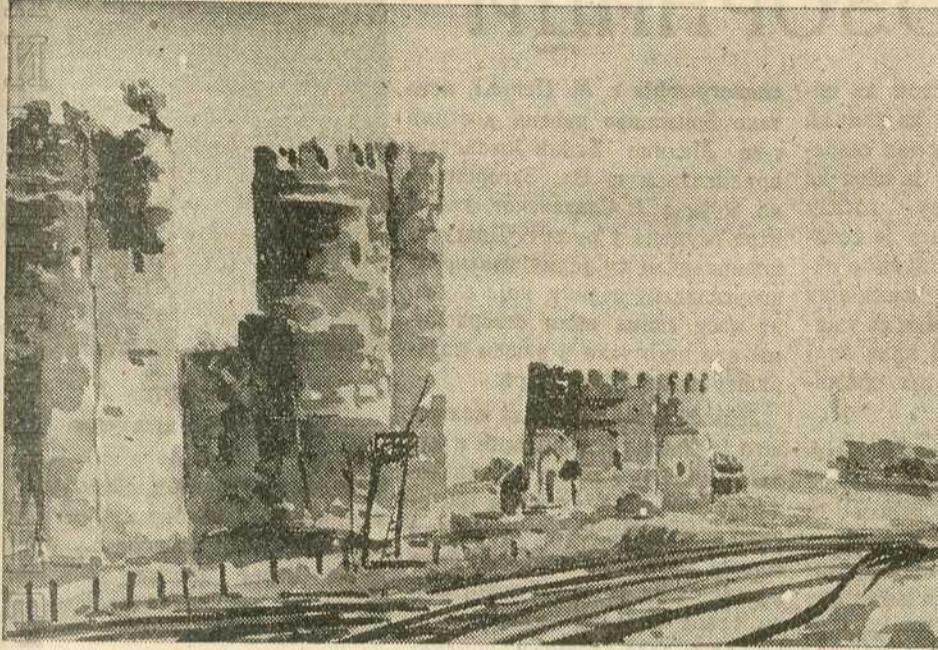
Наше десно крило поче да залама и да се пробија ка противничком положају. И на двадесет метара пред њим, четворица наших нађе се на брисаном простору. Зрна од пушничног кла- сја падају и прашина се диже

од дејства непријатељске ватре. Клечећи и стојећи, без икаквог заклона, бију они одметнике. Тешки су то призори. Киша куршума пада, али без погодака. Бог је с нама добровољцима.

Два сата борбе је већ прошло и добровољци се неуморно, са крајњим фанатизмом и оптимизmom боре. Појави се и несташица муниције. Али, духовно стање остаје исто. Не потраја дуго и дође нам муниција из чете и тада, знalački, умешно и мушки, поручник Милутиновић на десном, а Ранковић на левом крилу, са још неколико другова, наставише. Старешине одметничке командују урличући: „Браћо, пуцајте, не штедите муницију.“

Узалуд, десно и лево крило наше јуришају и злочинци почеше да се повлаче. Ми их гонимо. Мало пре тога, Божја воља је хтела да наш друг Петар Тасић падне, погођен дум-дум метком. Рађеног, преносимо га из положаја. Он нам каже: „Удирите, ове вуцибатине.“ Пребледе, метак му је пробио прса и горњи део руке, тешко дише, мучи се и закашљава. За кратко време он умире. Не плачмо. Поносимо се његовом хе-

СМЕДЕРЕВСКИ ГРАД ПРИРОДНА ПОЗОРНИЦА ПОД ВЕДРИМ НЕБОМ

Куле Смедеревског града

(Акварел: Миомира Денића)

Стара и импозантна смедеревска тврђава мудрога Деспота Ђурђа Бранковића, која својом величином и лепотом надмашије све друге европске тврђаве тога доба, лежи и данас поносна и тајанствена на обали тихог Дунава. Она толике векове пркоси и времену и људима и живи и даља својим животом, дубоко ослоњена на нашу бурну и славну прошлост, а страсно и видовито загледана у нашу будућност.

Она је ремек-дело тврђавске архитектуре свога доба, она је грађевинско-техничко савршенство, она је рекорд у погледу свога временског остварења. Њена изванредна силута, њене питоме и благе линије, зидина и кула, као да нису стваране за љуте битке и големе окршаје, већ за добро, за лепоту, за културу.

И ево, данас, када се варош Смедерево, после своје тешке несреће која га је задесила јуна месеца 1941 године, најло подиже и опоравља, добијајући тиме један сасвим нови и савршени изглед, дошао је ред и на стару Ђурђеву тврђаву, да се и она опорави и оснажи за даљи живот и већу истрајност.

И док је она у доба Ђурђа Смедеревца служила за војне циљеве, изгледа да јој данас судбина додељује сасвим супротне намене и дужности, она мора постати средиште и уточиште наше историје, наше народне уметности, наше народне културе, и свега онога што је наше, српско.

Смедеревска тврђава и по своме положају и по својој величини и по своме склопу као да је нарочито створена за ту сврху. Она је тако пространа и тако лепо постављена, да се у њеном унутрашњем делу могу сазидати и подићи и музеји, и библиотеке и манастири и сви могући примери кућа наше народне архитектуре, тако да се омогући и створи читав једаштимунг наше прошлости од њених почетака до данашњих дана. На тај начин би на једном месту имали целу Србију у међом сажету и сржну кроз векове дату.

На средини града треба подићи једну цркву (манастир) у српско-византиском стилу. Најбоље би било да се изради копија Грачанице, или неког другог нашег манастира. Око њега треба подићи у истом стилу музеје и библиотеке, у којима би се чували остаци наше народне прошлости и уметности и сачувати стари рукописи, књиге и црквено сликарство из нашег средњег, златног века. У овим музејима и библиотекама треба основати и савремена одељења, да се по угледу на Великог Деспота Стефана Лазаревића, сакупљају и чувају значајни рукописи и преписи наших најбољих књижевних научних дела, као и дела из ликовне и музичке уметности.

велика и у свима правцима пространа позорница, која би могла да прими велики декор и потребну реквизиту, као и велике масе глумаца, хориста и статиста.

Испред позорнице, која би заузимала целу ширину овог преградног зида, дошло би место за оркестар који би садржао места за најмање две стотине људи, а одмах иза оркестра поставила би се места за гледаоце у полукружним редовима, степенасто поређаним. На тај начин би се остварила једна врста античког позоришта под ведрим небом, у коме би се могле искористити све врлине оваквог позоришта, а и избегави све његове мане, нарочито у смислу организовања и функционисања позорнице.

Приближно ценећи на овоме месту може се подићи амфитеатар са пет до седам хиљада места. Акустика баш на овоме месту, испред овог преградног зида, изврсна је, како у погледу говора и певања, тако и у погледу свирања на инструментима, појединачно и скупно у оркестру. Заиста, једно идеално место за отворено позориште.

Из ове преграде и ових средњих кула, морале би се подићи зграде за електричну енергију инсталацију, као и зграде за декоре и реквизиту, затим гардеробе, сале за пробе и зграде за становљање глумаца и осталих учесника на приредбама. Све би ове зграде биле везане пролазима, холовима и ходницима за отворе у прегради који би директно водили на позорницу.

Прилази у амфитеатар морали би се поставити са неколико страна, због тога би се на градским зидовима отворила још три до четири пространа улаза. Али главни улаз би био онај, који и сада постоји према вароши Смедереву, а који би од вароши био обележен алејом оствареном фигурама и бистама наших великанова из блиске прошлости, а у унутрашњости града та би алеја садржавала кипове наших великанова из средњег века, а завршавала би се великом фигуром Ђурђа Бранковића.

Ето тако би се могло остварити једно величанствено културно и народно дело, које би било дика и понос нашег народа, а које би омогућило да се на једном месту сачувају наше најлепше и најдрагоцене

Једна разрушена кула

(Акварел: Миомира Денића)

једна културна жижа, као круна духовног живота нашег народа.

То би позориште најбоље могло да се оствари пред средњом преградом, у дубокој унутрашњости самог града, где се налазе оне три импозантне и мочке куле везане јаким зидним платнима. Пред симаим тим кулама имала би да се подигне

није културне и уметничке ствари и да се пред широким масама изводе народна и историска позоришна дела, драме, опере и балети, и да се приређују велики концерти и фестивали наших народних певача и играча.

Л.

ОБАВЕШТЕЊЕ О ОМЛАДИНСКОМ КЊИЖЕВНОМ КОНКУРСУ „СРПСКОГ НАРОДА“

Као што је познато, после великог књижевног конкурса који је показао тако лепе резултате, уредништво „Српског народа“ расписало је велики омладински књижевни конкурс, за који је претседник Српске владе, генерал Недић, ставио на расположење знатну суму од 100.000 динара за награђивање најбољих израђених књижевних радова.

До означеног рока стигло је близу три хиљаде радова: песама, приповедака, путописа, књижевних есеја, историских и филозофских расправа, темата о савременим националним и културним проблемима. Оцењивачки одбор, коме стоји на челу наш познати књижевник Сима Пандуровић, одмах је узео да сређује и расматра приспеле рукописе. Пошто су прегледани сви приспели рукописи и класификовани по врстама и родовима, издвојено је око 200 најбољих радова, између којих ће се на основу брижљивог упоређивања, извршити ужи избор, по строгом критичком мерилу и најобјективнијем суду. Када ће посао буде завршен, одржаће се седница, у присуству свих чланова жирна, и донеће се одлука која ће радови бити награђени и којим наградама. Тако после додељивања награда, отвориће се коверти с именима писаца и објавиће се јавности коначни резултат конкурса.

Из разговора са неколицином чланова оцењивачког одбора до знали смо да је конкурс успео изнад сваког очекивања. Речено нам је да ће овај конкурс избавити на површину неколико нових, свежих и лепих талената који озбиљно обећавају позитиван стваралачки развој у будућности. Сви награђени радови биће сабрани и објављени у једној књизи, у виду једног књижевног алманаха, који ће достојно представити нови српски књижевни подмладак. Овај алманах биће огледало духовних стремљења нових српских нараштаја и показаће најречитије стваралачке способности наше омладине на књижевном, научном и културном пољу.

АНТИЧКА КОМЕДИЈА НА БЕОГРАДСКОЈ ПОЗОРНИЦИ

Хтели бисмо са дубоким и искреним усхићењем да поздравимо час, када је на нашој сцени запаљена ватра на жртвенику, чиме се обележавао у античкој Атини и Риму почетак позоришних приказивања, која су у то време имала карактер религиозно-народних свечаности. Са раздожу гледали смо просценум београдске позорнице претворен у антички амфитеатар са редовима седишта, где се окупљао сви народ једнога града да се напада надахнућима најчистијег патриотизма и бесмртне лепоте.

Зато са најерданијим одобравањем поздрављамо ово враћање античком позоришту које је у својим најбољим часовима било висока школа национализма и грађанских врлина. Ми тако схватајмо обновљено српско позориште, као општу народну установу, која окупља цео народ, у служби националне идеје, ми га схватамо као једног од главних фактора "националног духовног уздизања, место да буде расадник разорних идеја, сликање духовних перверзија једног претераног индивидуализма, који нема излаза у општем, националном.

Морамо исто тако одати свако признање иницијаторима и реализаторима овога покушаја извођења античког позоришта на српској сцени, како због њихове замисли тако и због историског и уметничког смисла, који су показали у овој успелој реконструкцији античког доба. Г. Владета Драгутиновић као редитељ показао је много труда, уложио је много студија, испољио је велико разумевање и сигуран укус у овом оваплоћивању античког позоришта. Зато ова сценска реализација Плаутове комедије *Менехми* претставља један датум у развоју српске позоришне уметности и нашег културног живота уопште.

Имајући у виду наше непознавање и често несхватање класичке, која је у многоме неприступачна нашем словенском сељачком духу, као што је и латински најтежи предмет у гимназији, реализација г. Драгутиновића за служује сваку хвалу својим озбиљним и преданим напором да је што више у античкој позориште, које претставља један од врхунаца европског стваралачког духа.

Приказивање античких класичара претставља још увек један прешен проблем и за позоришта веће уметничке традиције код великих културних народа, па је и код нас извођење ове латинске комедије значило један смео подухват с обзиром да је то први покушај такве врсте. Требало је све замислити и поставити по први пут, па реализовати. Истина г. Драгутиновић имао је огромну литературу о античком позоришту, као и традицију или покушаје модернизације и стилизације у другим великим културним центрима.

Он је врло спретно и са укусом искористио све то, не трудећи се с друге стране да пружи своју концепцију како у дањашње модерне доба треба игра-

ти антички театар, који је био производ једне културе, једног друштва и једног гледања на свет, те зато поред својих трајних лепота за сва времена има елемената туђих данашњем времену, за које треба наћи прикладно решење.

Ма да г. Драгутиновић према својим изјавама сматра да чини покушај реконституције античког позоришта, он то потпуно доследно и до краја није спровео, јер је то и немогуће код нас, а и имало би више карак-

треба мимиком и гестом да објасни и допуни сцене из комада, место да приближи комад савременој публици, успео је само да изазове несавладљиву досаду код гледалаца, као што је готово редован случај — будимо искрени — са већином класичних дела, које могу у целини са уживањем да читају само мали број упућених у културу тих превиших епоха.

Зато место губљења у детаљима, место утрпавања, можда је требало тражити решење у стилизацији, узимајући основне елементе, који чине величину античког позоришта и са њима смеје оживети антички дух, средину и поднебље. У што већој једноставности величина је антике и зато много би се више ъњој приближили да се више водило рачуна о наборима хитона и туника личности, место да се инсистирало на разним детаљима. Исто тако да је било више једноставне виткости у јонским стубовима, да је било више чудесне светlosti грчког поднебља, у којој се родила јелинска уметност и култура. Ипак се види да је г. Драгутиновић ново печени хуманиста, који се труди врло марљиво да познавањем што више детаља из античког живота и позоришта, замени једно присно и дубоко улажење у суштину античког духа, у чему би нашао решење за питања, која су се пред њим постављала.

То би било наше гледиште у погледу извођења античких комада у наше доба, али ако се пође од концепције г. Драгутиновића онда се мора још једном одати пуно признање учињеном напору и постигнутим резултатима, који претстављају несумњиво једну значајну тековину српског позоришта. Извођење Плаутових *Менехми* на београдској позорници сведочи о високом културном нивоу свију чинилаца наше позоришне уметности. Простудирана уметничка

сценографија г. М. Денића, исто тако бриљаново рађени костими г-ђе Милице Бабић-Јовановић, орнаментика г. Вл. Загородњука, музика Ј. Славенског, као и игра глумаца у руци г. Драгутиновића дали су једну изванредно усклађену целину, која служи на част свима овим ствараоцима, али исто тако и нашем позоришту и нашој култури.

Једино могли бисмо да жалимо што је толики материјални и духовни напор уложен у извођење једног дела античког позоришта које ипак не оправдава толике жртве. Од увек смо били мишљења да на нашој првој сцени треба планско приказивати најбоља дела драмске продукције, репрезентативна било за једну епоху, за један народ или за стварање једног писца. Међутим *Менехми* не само да нису рејпрезентативно дело латинског театра, који је одјек грчког позоришта, већ не спада ни у најбоља дела Тита Макија Плаута, који је прерadio једну комедију са сличном темом од грчког писца Менандра. Зато не видимо ни у овој прилици зашто се пажња задржала на овом Плаутовом комаду.

Кад се хтело покушати са приказивањем античког позоришта, зашто се није одмах ишло врхунцима, најбољим трагичарима? За што се није почело са великим грчким трагичарима, са једном од величанствених трагедија бе смртних класичара Софокла, Есхила или Еврипида?

Зашто је узет комад из доба декаденције античког света, када је публика у позоришту тражила само забаву и разоноду, срозавајући некада тако високи морални и уметнички ниво позоришта? Зар за наше данашње прилике буђења патриотизма и обнављања отаџбине није се на метао избор једне од великих античких трагедија из доба када се на позоришне претставе у Атини ишло као на велике националне свечаности у којима је у-

СОФОКЛЕ
отац античке трагедије

чествовао цео народ, сједињен у заједничком осећању љубави пре ма отаџбини и поштовању предаће вере? Требало је узети комад из тих времена, када су пре претстава атински младићи, одређени за војничку службу, појагали заједничку заклетву: „Нећу обешчести ово свего оружје; нећу напустити друга у боју; борићу се за наше богове и за своје огњиште, сам или са другима; нећу оставити умањену отаџбину, него ћу је оставити већу и јачу...“

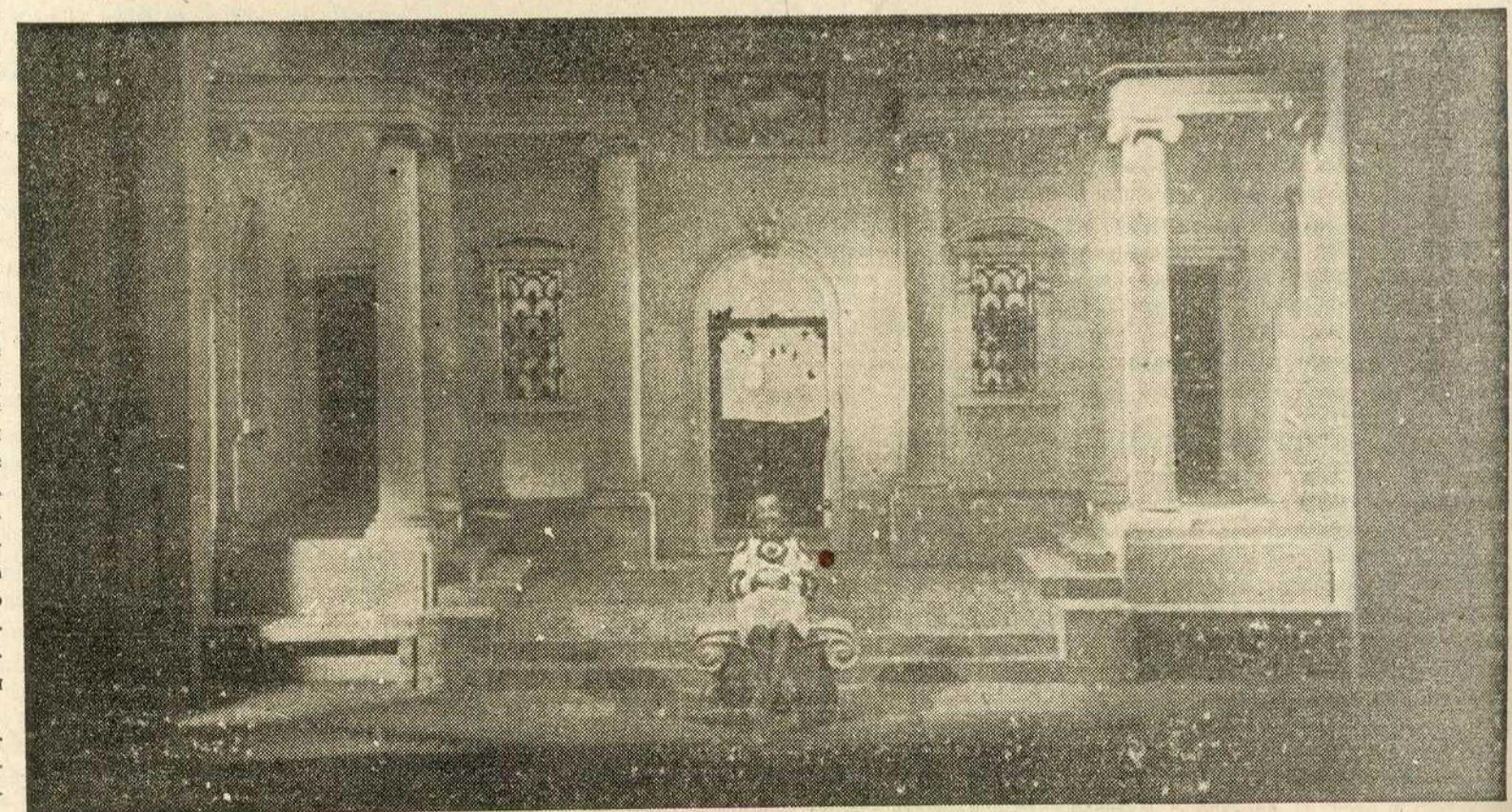
Кад бисмо живели у редовним приликама и обичним временима, не бисмо се питали зашто су и грани баш Плаутови *Менехми*, који нас могу пријатно забављати, као фарса, лакридија која проистиче из ситуација због замењивања личности двају близнака. *Менехми* у живом и тешком преводу г. д-р Веселина Чайкановића доживели су већ четири српска издања, од којих је једно Српске књижевне задруге, па се може сматрати да је опште позната садржина ове комедије, писане пре 2200 година.

Г. Вл. Драгутиновић, реализатор овог тешког подухвата, први се појавио на почетку претставе и у савршеном античком стилу изговорио је пролог, који по први пут у античком театру, уводи публику у радњу комада. Изненадило нас је затим колико су наши глумци, ненавикнути на класику, добро тумачили античког човека, иако код нас не постоји

(Наставак на 11-ој страни)

Г. Б. Јовановић
у улоги роба Месемија

Општи изглед позорнице са Пеникулом, паразитом Менехма I [А. Стојковић]

(Фото „Српски народ“)

ПОЗОРИШТЕ

НАЦИОНАЛЦИ ИЗВОДЕ

»Девојку бржу од коња«
ОД Н. ТРАЈКОВИЋА

Наш познати писац и позоришни човек Никола Трајковић, који је у разним областима књижевног стварања дао врло успешне прилоге, написао је у своје време драмску причу „Девојка бржа од коња“, која је пре извесног времена приказана на Коларчевом универзитету од стране једне групе омладинаца у оквиру Националне службе рада.

Г. Трајковић је из богате ризнице народног фолклора узео мотив једне од најлепших бајки и у слободној обради створио је једно позоришно дело, које је већ годинама чекало на своју сценску реализацију. Не улазећи за момент у вредност самог дела, желимо да подвучемо да је пут којим је ишао г. Трајковић за препоруку нашим књижевницима и драмским писцима да потраже инспирације за своје стварање у овом чистом и не-пресушном извору.

За жаљење је овај немар наших књижевника и данас у часу обновљења нашег културног живота приказивање овога комада добро је дошло и треба да послужи као путоказ за даље развијање српске књижевности, ослобођене негативних страних утицаја. У родној груди, у јединственом стваралаштву народног духа у присној вези са земљом, нова српска књижевност мора да тражи надахнуће, да би испунила своју мисију и у најпотпунијој мери дала свој оригинални допринос европској култури.

Г. Трајковић узео је за основу свога дела сике из познате народне приповетке, који је затим у пет чинова потпуно слободно обрадио стварајући једно дело од несумњивог књижевног и позоришног значаја. Девојка бржа од коња симболише величестичне тежње за љубављу код човека чије оваплоћење он тражи код разних жена, али никад не постизава циљ. Жена у маши, коју замишља младић, као и жена плоске љубави не могу задовољити човека у његовој тежњи за бескрајном љубављу. Само љубав прочишћена кроз бол и патњу може да утоли ту жећ за идејом. Г. Трајковић је ову песму о недостигној љубави ставио у оквир нашег средње-вековног живота са елементима Истока и Запада, који су се борили за превласт кроз нашу историју. Он је ову романтичарску тему обрадио у пет слика којима може бити недостаје извесна драмска динамика, али имају пуно услова за сценско извођење.

Комад су изводили на Коларчевом универзитету чланови драмског студија Националне службе за обнову Србије, који је себи поставио за задатак да кроз позоришну уметност, извођењем националних комада буди и развија национални дух код нових генерација. Реализовање на сцени ове бајке мала је ослободила за вечито недостижним

гали и недовољним техничким средствима, показало је њену књижевну и позоришну вредност, која би у потпуности дошла до изражaja на великој сцени са глумцима веће рутине и са употребом позоришне модерне тех-

идејом, Александар Огњановић показао је велику сигурност, испољавајући без романтичарског патоса болове и патње младости. Наравно да има још којегде попуштања у органу или недовољно усклађених гестова, али цели-

А. Огњановић у улози Кнежевића са Усудова брата и М. Вранић као штитоноша

(Фото: приватна сафина)

нике. Девојка бржа од коња са држи све елементе за један велики спектакл националног карактера, у коме би богатство народног фолклора у слободној обради једног домаћег писца, дошло до пуног изражаваја.

Националци из драмског студија са успехом извршили су свој задатак, обогаћујући национални репертоар приказивањем Девојке брже од коња, која после успеле пробе неминовно ће избити на чело националног репертоара и дуго ће се одржати на њему. Млади извођачи уносили су у извођење комада не само своје одушевљење, већ и велику студиозност, доста рутине и своју надареност.

Са импровизованим и скрпењим декором, борећи се са многим тешкоћама, млади редитељ Александар Огњановић, који истовремено игра главног јунака бајке Кнежевића са Усудова братом, показао је несумњиве редитељске и глумачке способности, које му отварају најлепше перспективе и које не смеју остати неискоришћене. Под његовим вођством млади извођачи су поетични текст Николе Трајковића, пун тајanstvenog, са успехом доћаји у границима њихових младости, избегавајући сваку већу омашку или неукусност. У тумачењу тежњи младости у преграђању за вечито недостижним

на је успела, лик Кнежевића и поред његове психолошке неодређености, упечатљив је.

И остали чланови студија у великом и у мањим улогама показавали су сигурност у тумачењу и испољавали су одлике својих талената, који се већ назиру и који у добрим рукама осигуравају глумачки подмладак. Нека од тих имена треба већ сада запамитити, јер их чека лепа будућност, ако истрају у изграђивању својих уметничких личности. То су у првом реду Петар Панић, као Војвода од Судбине града, Радослав Павловић, као Грк, Миодраг Огњановић као дворанин, Милан Вранић као штитоноша, Миомир Терзић, као калуђер и други. Љубица Јанићевић у улози лепотице са Истока и следеће девојке са успехом оличавала је вечиту женску приступајући је страсти или у смрној чедности давања себе.

M. M. M.

„Част“ од Судермана
на позорници „СРБОЗАРА“

Позната драма Хермана Судермана „Част“, која се код нас може сматрати као потпуно одомаћена, јер се, игра скоро без прекида још од 1892. године, поново је доживела један примеран успех на позорници Србозара. Излишно би, ради већ добро познате фабуле, сада опет било ову износити. Сукоб т.зв. платонске и секуларне љубави, етичких принципа и материјалних сретстава неопходних за живот, друштвених предрасуда и класа, све су то проблеми који нам се постављају, а на које ми данас, можда, дајемо ипак нешто друкчији одговор од оног који је дао сам Судерман. Па ипак, овај је комад сасвим актуелан. Његова непосредност и сугестивност толико су дошли до израза приликом претстављања ансамбла овог младог позоришта, да је публика на отвореној сцени поздрављала поједине монологе уметника.

Наши лични утисак је на сваки начин позитиван. Утисак понет са ове, што се тиче самог позоришта, премијере од 6. новембра т.г. је оптимистички, јер смо видели да је наша публика пристала и тим вишем претстављања ансамбла овог младог позоришта, да је публика на отвореној сцени поздрављала поједине монологе уметника.

Тако се у највећој полемици развила једна посебна и својствена сцена назvana именом „Судерманово позориште“. Њена одлика је била у јаким ефектима, снажном заплету, израђеној сценској динамици, скоро оно исто што нам је раније дочаравао велики комедиограф Сарду. Публика је већ тада, а поготово данас, дала за право писцу драме „Част“ и његова величина је остала за поколења неоспорна.

Уједначени ансамбл позоришта Србозара, у режији г. Јована Јеремића, дочарао нам је ову драму у глумачкој обради на један врло импресионистички приступ. Са местимичним претеривањима, слободно се може рећи да у комаду није било слабијих места. Сваки појединачни носилац улоге трудно се да изађе из свог свакидашњег манира и прилагоди се динамици примљене улоге. Ова уједначеност је највише и допринела ус棚у комада.

Ми на сцени не бисмо смили да гледамо само поједине уметнике већ комад, радњу као такву. Тако из те уједначености могу се изнети на површину, нешто више изнад споредних улога, поједини моменти, један или два визуелна ефекта, један јаче акцентован тон који даје предност главном носиоцу комада, и ми тада још живље учествујемо у радњи, запажамо боље вредности самог комада, па наравно и глуме, другим речима ово значи, прави уметник мора тражити не само интиман, контакт са пничевом идејом, већ и са ансамблом који употпуњава његову улогу; он мора ансамбл или приближити себи, или се спустити до њега, па и по пешачком дубоком губитку. То захтева најосновнији принцип глуме и динамике сцена.

Оно што смо ми видели у улогама Роберта Хајнеке и Леноће Милићевић, које су интерпретисали Стјепан Јовановић и Георгије Мацол-Петровић, био је заиста

прави Судерман. У њиховим улогама, као и у улогама трговачког светилника Милићевић (Драгољуб Сотировић), његовог сина Курта, само местимично (Ранко Ковачевић), старог Хајнеке и његове жене (Никола Динић и Пава Слуга), наивне, мада не увек сасвим сугестивне и рафиниране Алме, њихове кћери (Анита Неранџић) и старог стојика, резонера и филозофа грофа Траста од Сарбера (Јована Јеремића), у овим интерпретираним улогама било је врло много, и то до танчина изнетих психологских прелива. Ово се често дадло осетити у самој гласовној модулацији, без обзира на гест и ситуацију на сцени. Још нешто, што нас је пријатно изненадило у овој новој обради комада „Чести“, била је добра простудираност и оних епизодних улога, које иначе занемарене више нервирају гледаоце, него што им употпуњују целину.

Када се већ глумачком обрадом комад дотерао до приличне висине зар се није могла обратити мало већа пажња сценским реквизитима према моменту радње. Нпр. случај фаталног писака стола, који је ураскошној соби трговачког светилника Милићевића својом руинираношћу просто мамио погледе.

В. М. А.

Античка комедија
на београдској позорници

(Наставак са 10-е стране)

у том погледу никаква традиција. Сви од реда изванредно су се снашли у овим новим улогама, али нарочито савршене креације дали су Александар Стојковић, као Пеникуло, паразит и Бранко Јовановић, као Месеније, роб. Одиста, били су то одлични типови, достојни сваке велике европске позорнице!

За њима одмах долазе Б. Дрнић, као Менехмо I, Сима Јакићевић као Менехмо II, Д. Величковић као Цилиндар, кувар, М. Васић као старија и Ст. Колачинић, као лекар. Жене, г-ђа Ирина Јовановић, као жена Менехма I и Невенка Урбанова као Еротијана, хетера својом игром нису нас задовољиле у истој мери као носиоци мушких улога.

Остаје питање балета да се реши. Сва је публика констатовала да је то неуспели део ове иначе тако успеле претставе. Његово својење на минимум намење се као неопходно да би комад прихватила публика, која ће можи да задовољи своју радозналост у реконструкцији античког театра и да нађе забаву у фабули комедије, која ће најсмејати и изненадити трајношћу односа између мужева и жена пре 2000 година као и данас.

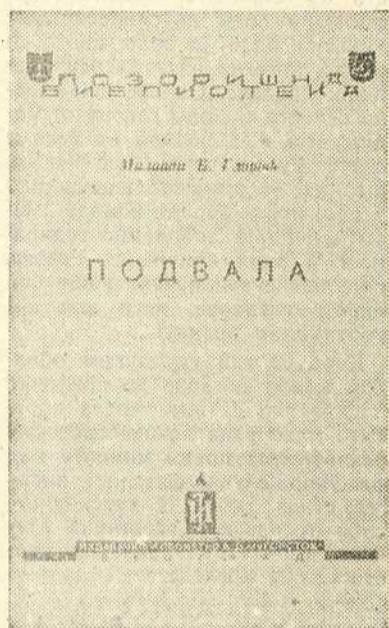
Сматрамо да је Јосип Славенски својом музиком за балет успео не само да на основу познатих података реконструише античку музику, већ да је својом упрошћеношћу највише ушао у суштину класичног, античког духа. Али зато публика, навикнута на сложеност и утрпаност модерне музике, није осетила њен смилајући и весељи највиши највиши.

М. М. Милошевић

Успех издавачке делатности „Југоистока“

Недавно је обављена једна скромна свечаност на којој је прослављена двогодишњица делатности на пољу просвете и културе издавачког предузећа „Југоисток“ а. д. Пред претставничима штампе и разних културних установа, изложили су свој досадашњи рад и будуће планове за рад на напретку српске књиге директор „Југоистока“ Хелмут Рабе и главни уредник предузећа, новинар Ратко Парежанин.

Значај рада „Југоистока“ до- бија своју праву слику када се узме у обзир да је он започео у

»Подвалак« од М. Глишића у »Позоришној библиотеци«

јеку од једног од најтежих ратова историје човечанства: У времену када се на многим и многим пољима Европе и Азије, у многим градовима и земљама у јеку најстрашнијег ратног пожара уништавају културне тековине и споменици. „Југоисток“ започиње свој благотворни рад на модизању наше књиге. Када се једном буду стишале све буре које данас бесне, и када се направи рекапитулација свега што је до сада учињено на издавачком пољу у нас, увидеће се, да је заслуга „Југоистока“ што је српска књига, тако рећи без застоја, упркос рату, успела да скреће на себе општу пажњу јавности. Заслуга је овог предузећа да у нашем свету није угасла жеља за добром и лепом књигом, већ да је напротив порастао интерес за литературу и науку.

Говорећи о „Југоистоку“ не можемо да не пердимо његов данданији рад, са радом наших предратних издавача. Пре рата смо имали много издавача. Издавало се много књига. Објављивало се много што шта. Није постојао један план у објављивању књижевних и уметничких дела. Форсиран је овај или онај писац, час из разлога чисто меркантилних, час из партијских, расних или личних симпатија. У најчешће случајева није се пазило на квалитет дела које се објављује. Стога и данас имамо по књижарским стваришима читаве гомиле непрорадних књига, иначе врло слабе, скоро никакве вредности. Међутим, многи како до мањи, тако и страни аутори нису могли да изађу пред нашу јавност из разлога које смо напред навели. Тај неорганизовани и несавесни рад многих наших издавача био је узорак често наглашаваној кризи књиге. Баш ти издавачи су се стално жалили на кризу књиге и пребацити су нашој публици да не воли књигу и да је занимају сасвим друге ствари, које су далеко од сваке културе. У ствари, криза књиге није никада постојала. Постојала је криза добре књиге. Она се могла уклонити, али она као да се није хтела уклонити.

Колико је „Југоисток“ успео да реши кризу књиге види се из чињенице да су његове књиге распродате готово све без изузетка. За ово кратко време од

две године рада објављују се друга, или чак трећа издања појединих књига. „Југоисток“ је врло брзо и врло ефикасно решио кризу књиге. Истичући то, морамо имати на уму да његова појава пада у доба када се више мисли на материјална него на духовна добра, и када људи, у односу на предратне, имају и мање воље, а и мање времена за читање, јер морају највећи део свога времена да употребе на бриге о опстанаку.

Плански и организовани рад „Југоистока“ огледа се у једновременом објављивању књига из разних области литературе и науке. Поделивши делокруг свога издавачког рада у серије „Југоисток“ је решио проблем свога задатка.

Једна од најуспешнијих и најважнијих јесте серија „Наука и живот“. У овој серији изашле су књиге наших научника и писаца д-р. В. Миловановића (Тајанствена земља) и Славка Бокшана (Материја и енергија), као и дело чувеног Карл фон Фриша (Загонетка живота). Ове књиге како садржајно, тако и технички претстављају најлепше и најзначајније књиге објављене до сада, јер су изabrани писци који спадају међу најбоље популаризаторе данашње науке.

У овој серији изађи ће ускоро из штампе дело нашег познатог научника професора д-р. Миланковића (Кроз ваксону и векове) које ће претстављати астрономију за свакога, и књига д-р. Билимовића математика за свакога, затим ће се издати једна привреда за свакога итд.

Серија „Српска књига“ претставља велики успех „Југоистока“. Књиге ове серије расprodате су чим су пуштене у продају. Спрема се друго издање „Горског вијенца“ са коментарима по знатог песника Трифуна Ђукића, који важи за једног од најбољих познавалаца Његошевих.

Својом вредношћу истиче се серија „Бисери“. За похвалу је идеја издавача да нашег читаоца упозна са одабраним саставима великих светских писаца као што су Стијан Стревелс, Селма Лагерлеф, Ђерардсон, Пирандело, Хамсун, Данунцио, Јост, Цан, Бојер, Даутендеј итд.

Примеснује се да су „Бисери“ из свеске у свеску све бољи и ма да у почетку нису обећавали много, данас значе велики прилог нашој књизи.

У области омладинске литературе серија „Плава птица“ објавила је неколико добрих књига. Мишљења смо да би овој серији требало посветити већу пажњу и више труда при избору писаца.

Серија „Позоришна библиотека“ сама за себе лепа је замисао. У овој серији објављено је

неколико одличних дела наше и стране сцене.

Серија „Немачка библиотека“ има за задатак да нашој читалачкој публици пружи класична дела немачке литературе. Желели би да у овој серији видимо и неко дело савремених немачких писаца, како би читалачка публика могла да прати развој д. ховних стремљења и уметности овога уметношћу тако богатог и свестраног народа.

На леп пријем и разумевање читалаца најшиља је серија „Светски роман“. Међу објављеним књигама својом изврсном вредношћу истиче се Мајстор дон Ђезуалдо од Ђованија Верге. Занимљив је и Анилин од Карл Алојза Шенцингера. У овој серији треба ускоро да изађу дела Хамсона, Јакобзена, Стревелса и др. Вагерлеов Хлеб доживеће ускоро друго издање.

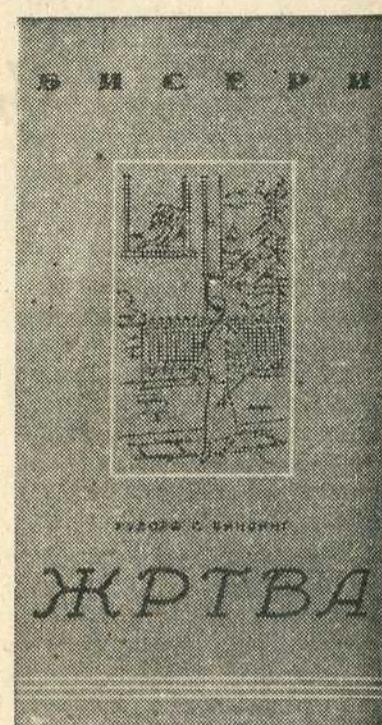
Поред тога „Југоисток“ је та које објавио српске народне пе- сме, пословице, приповетке. При чему је показао пуно смисла за популарисање Јанвардан укус при одабирању овог нашег драгоценог културног блага.

Вредни су пажње и похвале настојања „Југоистока“ на објав

позна савременог читаоца са свима проблемима данашњице, да пружи праву слику данашњих забивања. Примећена је пажња издавача да не иде за јевтином пропагандом која нема неке трајне вредности, већ да читаоцима пружи заиста велика дела. Овде су изашле књиге Колин Роса, Г. Вирзинга, Свен Хедина, Конрад Барча, Георгија Павловића, Е. Линклејтера, Вегециуса, Ханс Стена, Џон Емерса и других.

То би у најкрајним потезима био рад „Југоистока“. Напоменули смо да обзиром на време у коме се појављује, и на резултате које је дао „Југоисток“ значи несумњиви успех издавачке делатности. О правом значају рада „Југоистоковог“ моћи ће се касније говорити више, и искрније. Данас је важно да је „Југоисток“ нашао свој пут и права своје мисије на културном раду. Помагајући данашњи догађаје у свету и издавачку делатност овог предузећа, човек долази на помисао као да се не налази у добу великог рата, и као да је оповргнута она стара изрека да у рату ћете музе.

Отварајући свечаност прославе

Из серије »Бисери стране књижевности«

и похвалио штампу у њеном из-стојању на пропаганди српске књиге, чиме је у многом олакшала рад самоме „Југоистоку“. Уредник предузећа Ратко Парежанин, дао је дужи експозе који је поткрепио подацима, који су нам углавном послужили при горњем прегледу делатности „Југоистока“.

ПОВОДОМ СМРТИ Богдана Дунђерског

Познато је да су све национално-просветне установе српског народа у некадашњој Војводини основане и подигнуте захваљујући развијеној националној свести и дарежљивости народних добротвора. Као што су у Средњем веку наши владаоци и великаши подизали своје задужбине, цркве и манастире, тако су у току XVIII и XIX века наши имућни Срби завештали своја имања у просветне сврхе, у циљу подизања и развијања културних установа. Тако су постале српске православне гимназије у Сремским Карловцима и Новом Саду, српска учитељска школа у Сомбору, српска богословија у Срем. Карловцима, Матица српска у Бачу (доцније пренесена у Нови Сад), Српско народно позориште у Новом Саду, више девојачке школе у Новом Саду и Панчеву, и тако даље.

Овај лепи обичај није изумро ни до данас. Као што јављају пештанска и новосадска листови, ових дана је отворен тестамент недавно преминулог угледног српског јавног радника, Богдана Дунђерског дугогодишњег народног посланика среза Бачејског у мађарском парламенту. Према своме тестаменту, пок. Дунђерски је цело своје имање, заједно са својим дворцем у Старом Бачеју, завештао Матици српској у Новом Саду.

Погреб пок. Дунђерског био је врло свечан. После опела, на коме је чинодејствовао епископ бачки др. Иринеј Ђирић са десетак свештеника, са заслужним покојником се оправтио у име његових политичких сарадника то. Милан Л. Поповић, посланик града Новог Сада у пештанској парламенту, истичући покојников рад на зближењу и сарадњи подунавских народа; затим је говорио претседник Матице српске др. Александар Моч, који је истакао родољубље пок. Дунђерског, његову приврженост ватној груди и народу из којега је поникао и коме је завештао своје имање, идући примером Саве Текелије и осталих великих народних добротвора српских.

Издања „Југоистока“ у продавници у Кнез Михајловој улици

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

КУЋНУ ЛИСТУ издату из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважењу. Станицица Павловић. 835 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважењу. Станицица Брикић. 836 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважењу Љубица Боришић. 837 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважењу Десанка Арањеловић. 838 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважењу Чубомир Оризовић, ученик. 839 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4918 издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважењем Радић Бранислав. 840 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважењу Анка Милосављевић. 823 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ добивену од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем за неважењу. Надежда Николић. 824 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ и пријаву добивену од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Овим их оглашујем за неважење. Славко Димитријевић. 825 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4613 издату од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважењу. Никола Брикић. 826 3—3

МОЈА ЖЕНА Душанка Миленковић, рођена Илић напустила ме је 19 година прејавао сам је више пута да се зрати и седа чиним последњи пут да се у року од 5 дана врати у противном не признајем је за жену као и све начињене дугове на моје име. Драгомир Миленковић из Милатовца. 813 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 355 добијену из среза Крагујевачког изгубио сам, овим је оглашујем за неважењу. Милован Ђ. Аврамовић, село Доња Сабанта. 814 3—3

ПОТВРДУ и пријаву добивену из Врњачке бање од Комесаринјата оглашавам за неважењу пошто ми је украћена Марица Јовановић, вила „Завичај“. 815 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4312 издату од Претстојништва полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем за неважењу Милић Миличић. 816 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважењу. Никола Јовановић. 817 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 67 издату од општине пожаревачке изгубио сам. Оглашавам је за неважење и Вера Бошковић, Нишка Бања. 818 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашавам је за неважењу Панича Максић. 819 3—3

ИЗГУБЉЕНИ НОВЧАНИК са личном картом од Претстојништва у Крагујевцу, саобраћајном књижом, протоколацијом дадње и осталим документима оглашавам за неважећим Јевтић Вељко — Крагујевац. 820 3—3

Државна Хипотекарна Банка у Београду

изложиће јавној продаји са почетном ценом следећа имања у

НОВОМ ПАЗАРУ

НА ДАН 30 НОВЕМБРА 1943

1) Кућа, Кадријина 37	Дин. 150.000.—
2) Кућа, Жичка 31	" 300.000.—
3) Кућа, Жичка 23	" 120.000.—
4) Кућа, Жичка 28	" 120.000.—
5) Кућа, Жичка 15	" 120.000.—
6) Кућа, Немањина 7	" 50.000.—
7) Кућа, Немањина 4a	" 250.000.—
8) Кућа, Војводе Путника 23	" 120.000.—
9) Кућа, Војводе Путника 11	" 180.000.—
10) Кућа, Војводе Путника 7	" 200.000.—

НА ДАН 1 ДЕЦЕМБРА 1943

1) Кућа, Немањина 11	Дин. 100.000.—
2) Немањина 4, кућа	" 120.000.—
3) Плац, Херцеговачка	" 20.000.—
4) Њива, Општина Постење	" 220.000.—
5) Дућан, Ђен. Живковића 1	" 12.000.—
6) Дућан, Краља Александра 96	" 15.000.—
7) Кућа, Тиршова 15	" 120.000.—
8) Две Куће, Везира Соколовића 22/24	" 30.000.—
9) Дућан, Везира Соколовића 20	" 15.000.—
10) Кућа, Везира Соколовића 14	" 150.000.—
11) Кућа, Везира Соколовића 12	" 250.000.—
12) Плац, Цара Лазара 8	" 120.000.—
13) Дућан, Општина Дуга Польана	" 160.000.—
14) Воћњак, Черкез Махала	" 200.000.—

Продаја ће се одржати у просторијама Пореске управе у Новом Пазару од 10 до 12 часова, где се могу добити сва даља обавештења.

853 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА у Београду

изложиће јавној продаји са почетном ценом следећа имања у

НОВОМ ПАЗАРУ

НА ДАН 28 НОВЕМБРА 1943

1) Кућа, Тиршова 1	Дин. 120.000.—
2) Кућа, Тиршова 2	" 250.000.—
3) Две куће, Тиршова 6	" 350.000.—
4) Кућа, Тиршова 7	" 200.000.—
5) Кућа, Тиршова 20	" 120.000.—
6) Кућа, Свој бор 22	" 50.000.—
7) Кућа, Свој бор 23	" 50.000.—
8) Две куће, Градска 2	" 100.000.—
9) Кућа, Градска 4	" 70.000.—
10) Кућа, Светосавска 10	" 250.000.—

НА ДАН 29 НОВЕМБРА 1943

1) Кућа, Светосавска 12	Дин. 120.000.—
2) Кућа, Светосавска 14	" 100.000.—
3) Кућа, Светосавска 16	" 120.000.—
4) Кућа, Граховска 5	" 30.000.—
5) Кућа, Граховска 3	" 25.000.—
6) Кућа, Граховска 4	" 380.000.—
7) Кућа, Граховска 7	" 150.000.—
8) Кућа, Цара Лушана 20	" 250.000.—
9) Плац, Путникова	" 75.000.—
10) Две куће, Путникова 5	" 100.000.—

Продаја ће се обавити у просторијама Пореске управе у Новом Пазару од 10 до 12 часова, где се могу добити сва даља обавештења.

854 1—1

ИНТЕРЕСАНТНО
ВРЛО АКТУЕЛНО

ЗАХТЕВАЈТЕ ОД ВАШЕГ КЊИЖАРА ОВИХ ДАНА
ИЗАШЛЕ АКТУЕЛНЕ КЊИГЕ:

Дин.

Земља без срца	80.—
Оптужујем	100.—
Америка у борби кон- тина	70.—
Западна хемисфера	100.—
Жуан у Америци	100.—
Тражи се непријатељ	50.—
Тако је дошло до рата	12.—
Секрет Сервис	20.—
На живот и смрт	12.—
Владавина стараца	5.—
Иза кулиса Беле куће	40.—
На падинама Атласа	60.—
Влада у бекству	12.—
Видео сам Москву	30.—
Јевреји иза Стальина	6.—
Албион полази у рат	30.—
Сталин у светлу штам- пе и карикатуре	50.—
Енглеска и Европа	20.—
Амазонке са Бродвеја	70.—
Приручник за кафанске стратеге	50.—
Трагикомедија Жоржа Мандела	6.—
Под шестокраком звез- дом	40.—
Севастопољ	36.—
Атлантик	15.—
Мој савезник	30.—
Европа против Европе	6.—
Весели алманах	20.—
Ко је убица?	40.—
Завера на Босфору	40.—
Њена победа	50.—
Аљина љубав	25.—
Пуцањ на балу	30.—
Глас большевизма	4.—
На трагу тигра сабљаша	15.—
Ловци глава	15.—
Побуна на Фламингу	12.—
Сусрет са Маорима	12.—
Животни простор или империјализам	12.—
Преображај европске привреде	15.—
Улога немачких сеоских задруга у пољопри- вреди	8.—
Шта је националсоција- листичко угледно пре- дузете	10.—
Стапање са немачком за- натству	10.—
Перолица у Новој Немачкој	10.—
Станење немачке исхране	10.—
Немачка сељачка поли- тика	10.—
Како путује немачки ра- дним	10.—
Попољај немачког рад-<br	

МАЛИ ОГЛАСИ

ДИН. 5.—
ДРЖАВНА ТАКСА
СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 год. издату од претстојништва градске полиције у Ужицу оглашавам неважећом. Васић Љубица. домаћица — Ужице. 857 — 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од начелника среза Ужичког бр. 12340/42 и железничку легитимацију за повалашену вожњу од 50% издату од Дирекције железница. Оглашавам их неважећим. Данила Ивановић, учитељица — Рибаше вина — Ужице. 857 — 2

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 год., издату од градске полиције Ужице оглашавам за неважећу јер сам изгубио. Милорад Марјановић, ученик гимназије — Ужице. 857 — 4

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ И РАКИЈОМ
Јездимира С. Шарића
производња ликера, коњака и рума

БЕОГРАД
Кр. Марије 89 Тел. 22-912

849 1—1

КОЛОМАСТ, САПУН, ПРАШАК ЗА РУКЕ

и друге домаће прашкове, израдићете солидно помоћу усавршеног, у праху млевеног, каолина
»ВРИЦА«.

**ФИНОЋА МЛИВА ОДГОВАРА УСЛОВИМА
НАДЛЕЖНЕ ЦЕНТРАЛЕ**

Сопствена амбалажа у новим папирним врећама

СИРОВИ КОЛИН

у комадима, за све врсте грнчарије, керамике као и за молере, испоручујемо вагонски у сва места Србије и Баната. — **Долази у обзор и извоз.** Све послове обављамо непосредно као производи — без посредника — Обратити се:

РУДНИК „ВРБИЦА“, БЕОГРАД

СКАДАРСКА 1, први спрат. ТЕЛЕФОН 22-018
861 1—1

CEREAL EXPORT A. D.

Kupoprodaja svih vrsta žitarica,
suncokreta i mahunastih biljaka

PANČEVO
Adolf Hitlerplatz 11
Tel. 36-198

CEREAL FRUCHT A. D.

Kupoprodaja zemaljskih
proizvoda i voća, kao i snabdevanje
industriskih preduzeća

BEOGRAD
Maršala Pilsudskog 32
Tel. 27-806 30-423

ВАРИЈЕТЕ
„ГЕЈША“

бивши Руски Цар
тел. 25-258.

Свакодневно у 20 часова,
првокласан програм, дома-
ћих и страних уметника.

Четвртак, субота, недеља
Матине у 16 час.

УМЕТНИЧКА ДВОРАНА
„ЛОТОС“

Књег. Љубице бр. 4
тел. 30-489

У најлепшој сали свакоднев-
но скуп отмене Београдске
публике.

Од 18 часова
Атракције — музика —
песма.
833 1—1

ПРИВИЛЕГОВАНА АГРАРНА БАНКА А. Д.

Средишна установа за земљораднички кредит у Србији
Уплаћен акцијски капитал 700.000.000 дин.

Пословање за сопствени рачун

Банка одобрава кредите земљорадничким задужним и другим организацијама, државним и полудржавним установама.

Финансира планску пољопривредну производњу.

Прима улоге на штедњу и улоге по текућем рачуну под општим условима у погледу камате и отказних рокова.

Пословање за рачун државе

Врши финансијску ликвидацију аграрне реформе на великим поседима.

Врши ликвидацију земљорадничких дугова према Уредби од 25. септембра 1936. год.

Банка настоји да у интересу самих земљорадника — ради подизања њихове кредитне способности — наплаћује своја ранија потраживања при садашњем обиљу новца на селу. Препоручује својим првобитним дужницима, као и онима чији су дугови пренети на Банку по Уредби о ликвидацији земљорадничких дугова, да регулишу све своје дужне заостатке, а по могућности и да отплате дугове у целости.

863 1—1